

ЗВІТ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

ЗА 2020 РІК

ЗВІТ

ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

ФІНАНСОВОГО

МОНІТОРИНГУ

УКРАЇНИ

ЗА 2020 РІК

Київ – 2021

ЗМІСТ

ЗВЕРНЕННЯ ГОЛОВИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ ЧЕРКАСЬКОГО ІГОРЯ БОРИСОВИЧА7
1. ПРО ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГ.8
1.1. 2020 – основні підсумки роботи9
1.2. Кадрові питання	10
1.3. Фінансування Держфінмоніторингу.	13
2. РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ	14
3. СТАТИСТИКА ОТРИМАНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ	16
3.1. Загальна динаміка отриманих повідомлень	17
3.2. Динаміка отриманих повідомлень в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу	18
4. АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	22
4.1. Процес аналізу інформації	23
4.2. Зупинення фінансових операцій	25
4.3. Фінансові розслідування	25
4.3.1. Протидія фінансуванню тероризму та сепаратизму	26
4.3.2. Відмивання доходів від корупційних діянь.	27
4.3.3. Розслідування операцій, пов'язаних з бюджетними коштами та іншими державними активами	29
4.3.4. Відмивання доходів від податкових злочинів. Використання готівкових коштів у схемах легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	32
5. УЗАГАЛЬНЕНІ МАТЕРІАЛИ	35
6. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЄДИНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ	38

7. МІЖВІДОМЧА ВЗАЄМОДІЯ	44
7.1. Взаємовідносини з регуляторами та іншими державними органами	45
7.2. Взаємодія з суб'єктами первинного фінансового моніторингу	49
7.3. Методичне забезпечення, навчання суб'єктів фінансового моніторингу	50
7.4. Національна оцінка ризиків	53
8. ДІЯЛЬНІСТЬ АКАДЕМІЇ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	54
9. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	58
9.1. Робота з міжнародними організаціями	59
9.1.1. Співробітництво з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)	59
9.1.2. Співробітництво з Радою Європи (Комітетом експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL)/Європейською Комісією	60
9.1.3. Співробітництво з Егмонтською групою підрозділів фінансових розвідок	61
9.1.4. Співробітництво з Європейським Союзом	62
9.1.5. Співробітництво з Міжнародним Валютним Фондом	62
9.1.6. Співробітництво у рамках проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI)	63
9.1.7. Співробітництво з Радою Європи в рамках проекту «Посилення заходів щодо протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в Україні».	63
9.1.8. Співробітництво з Організацією за демократію та економічний розвиток (ГУАМ).	63
9.1.9. Участь у діяльності Конференції Сторін Конвенції Ради Європи № 198	63
9.1.10. Співробітництво з Міжнародною та ібероамериканською фундацією з адміністрування і громадської політики (FIIAPP) Європейського Союзу в рамках проекту «ДІЯ-ЄС: Заходи ЄС з питань протидії наркотикам та організованій злочинності, інтенсивне співробітництво та нарощування потенціалу для боротьби з організованою злочинністю у сфері наркоторгівлі вздовж «героїнового маршруту»	64
9.1.11. Співробітництво з Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Координатором проектів ОБСЄ в Україні	64
9.1.12. Співробітництво з НАТО в рамках Річної національної програми співробітництва Україна-НАТО	65
9.1.13. Міжнародні заходи загального характеру	65
9.2. Обмін інформацією з іноземними підрозділами фінансової розвідки	67
СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ У 2021 РОЦІ	68
ДОДАТКИ	70

«Сучасна модель глобалізації уможливила поширення міжнародного тероризму та міжнародної злочинності, зокрема у кіберпросторі, наркаторгівлі, торгівлі людьми, релігійного та ідеологічного фундаменталізму та екстремізму, підживлюваного з-за кордону сепаратизму, нелегальної міграції, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, розповсюдження зброї масового ураження тощо»

***Пункт 10 Стратегії національної безпеки України,
затвердженої Указом Президента України
від 14.09.2020 №392/2020***

**Указ
Президента України**

Про День працівника системи фінансового моніторингу

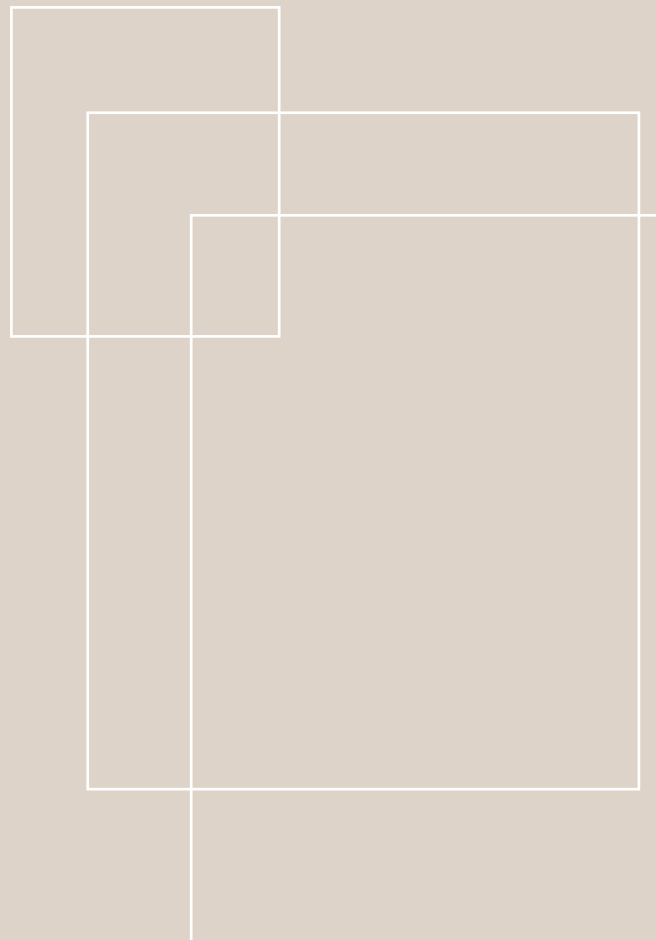
Ураховуючи значний внесок працівників системи фінансового моніторингу в утвердження статусу України як надійного партнера міжнародної спільноти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, на підтримку ініціативи Кабінету Міністрів України **постановляю**:

1. Установити в Україні професійне свято – День працівника системи фінансового моніторингу, яке відзначати щороку 28 листопада.
2. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ

м. Київ
28 листопада 2020 року
№523 / 2020

Звернення Голови Державної служби фінансового моніторингу України Черкаського Ігоря Борисовича

Шановні українці!

Маю честь презентувати Вам Звіт про роботу Державної служби фінансового моніторингу України за 2020 рік.

Незважаючи на те, що минулий рік став для всіх нас часом суцільних викликів та загроз, ми знайшли сили збалансовано здійснювати операційну роботу з проведення фінансових розслідувань у руслі результативності та ефективності.

Держфінмоніторинг провів дуже плідну роботу щодо впровадження міжнародних стандартів у національну систему фінансового моніторингу задля прийняття Урядом усіх підзаконних актів щодо імплементації оновленого Базового Закону.

На міжнародній арені слід відмітити позитивне рішення Комітету MONEYVAL до другого Звіту про прогрес за результатами 5-го раунду оцінки.

Очікуваною подією стало підписання Президентом України Указу «Про День працівника системи фінансового моніторингу», що визначає значний внесок працівників системи фінансового моніторингу в утвердження авторитету України на міжнародній арені.

У 2021 році маємо амбітні та важливі справи, які наполегливо та конструктивно будемо виконувати у координації з іншими державними органами, приватним сектором та громадськістю.

З повагою

Ігор ЧЕРКАСЬКИЙ

1.

ПРО ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГ

1.1. 2020 – ОСНОВНІ ПІДСУМКИ РОБОТИ

Фінансові розслідування

Держфінмоніторингом підготовлено та направлено до правоохоронних органів 1036 матеріалів з підозрами на суму майже 76,2 млрд гривень

Національна координація

Забезпечено координацію реалізації Плану дій щодо удосконалення національної системи ПВК/ФТ за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL

Міжнародна співпраця

У рамках 2-ї Міжсесійної консультації MONEYVAL (22 травня – 10 липня 2020 р.) затверджено другий Звіт України про прогрес

Законодавча ініціатива

За розробки Держфінмоніторингу, з метою імплементації оновленого Базового Закону Кабінетом Міністрів України прийнято 10 постанов

Освітня робота

Академією фінансового моніторингу було запроваджено digital-платформу дистанційного навчання. Представники Держфінмоніторингу взяли участь у 84 освітніх заходах

Методична робота

За сприяння Координатора проєктів ОБСЄ в Україні підготовлено: «Керівництво з ризик-орієнтованого підходу для спеціально визначених СПФМ» та «Керівні настанови щодо розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників»

Національна оцінка ризиків

Оновлено постанову Уряду та НБУ щодо Порядку проведення НОР. Продовжено процес впровадження комплексної адміністративної звітності у сфері ПВК/ФТ

Типологічні дослідження

Підготовлено та оприлюднено типологічне дослідження на тему: «Відмивання доходів від податкових злочинів»

1.2. Кадрові питання

Реалізація державної кадрової політики в Держфінмоніторингу здійснюється із дотриманням вимог Конституції України, законодавства з питань державної служби, забезпечення засад запобігання і протидії корупції, інших нормативно-правових актів, відповідно до яких держава створює умови для реалізації громадянами права на працю, підготовку та перепідготовку кадрів відповідно до суспільних потреб.

Нижче на рис 1.1 наводиться структура Державної служби фінансового моніторингу України.

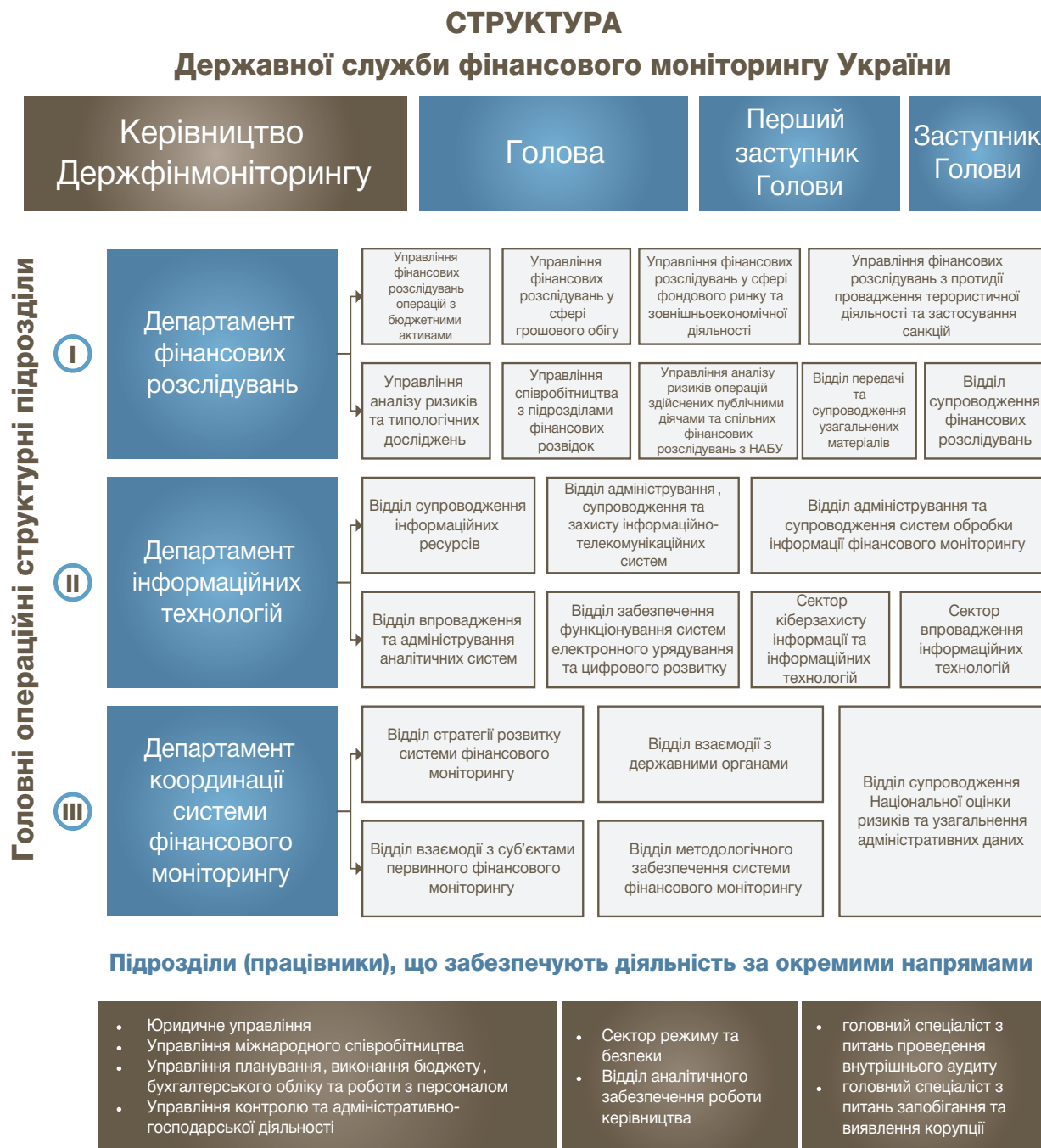

Рис. 1.1

Пріоритетними напрямками HR-стратегії Держфінмоніторингу є:

- посилення спроможності HR адміністрування для максимального досягнення стратегічних цілей і завдань Держфінмоніторингу;
- планування, підбір, адаптація персоналу для задоволення потреб Держфінмоніторингу у кваліфікованих фахівцях;
- організаційний та професіональний розвиток персоналу;
- збереження балансу інтересів персоналу та роботодавця через систему оцінювання та опитувань.

Нижче на рис 1.2 та табл. 1.1 наводиться портрет працівника Держфінмоніторингу у 2020 році

ПОРТРЕТ ПРАЦІВНИКА ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ У 2020 РОЦІ

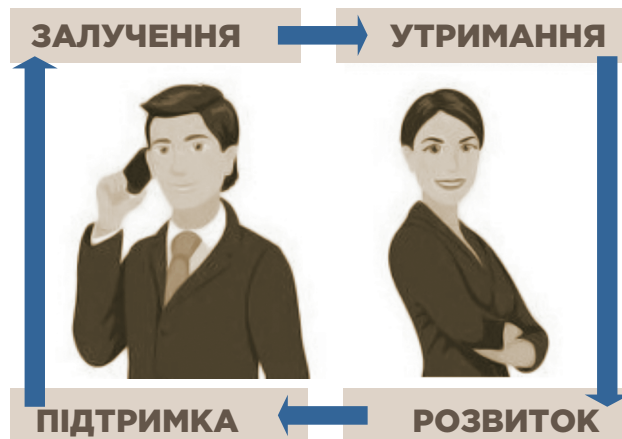

Рис. 1.2

Вікові групи	до 28 років – 72, 29 – 35 років – 72, 36 – 46 років – 33, 47 – 60 років – 28, більше 60 років – 3
Середній вік	до 35 років
Гендерний баланс	чоловіки – 82 (39,4%), жінки – 126 (60,6%)
Керівний склад (категорія Б)	чоловіків – 28, жінок – 38
Стаж роботи	5 – 10 років середній стаж в Держфінмоніторингу
Досвід роботи	працівники мають досвід роботи в сфері оподаткування та банківській сфері
Основні здібності та компетенції	гнучке мислення, аналітичні здібності, адаптивність

Табл. 1.1

Затверджена штатна чисельність Держфінмоніторингу становить 237 осіб. Станом на 01 січня 2021 року в Держфінмоніторингу фактично працює 206 державних службовців та 2 працівники обслуговуючого персоналу. Динаміка фактичної чисельності працівників Держфінмоніторингу у 2016 – 2021 роках наведена на рис 1.3.

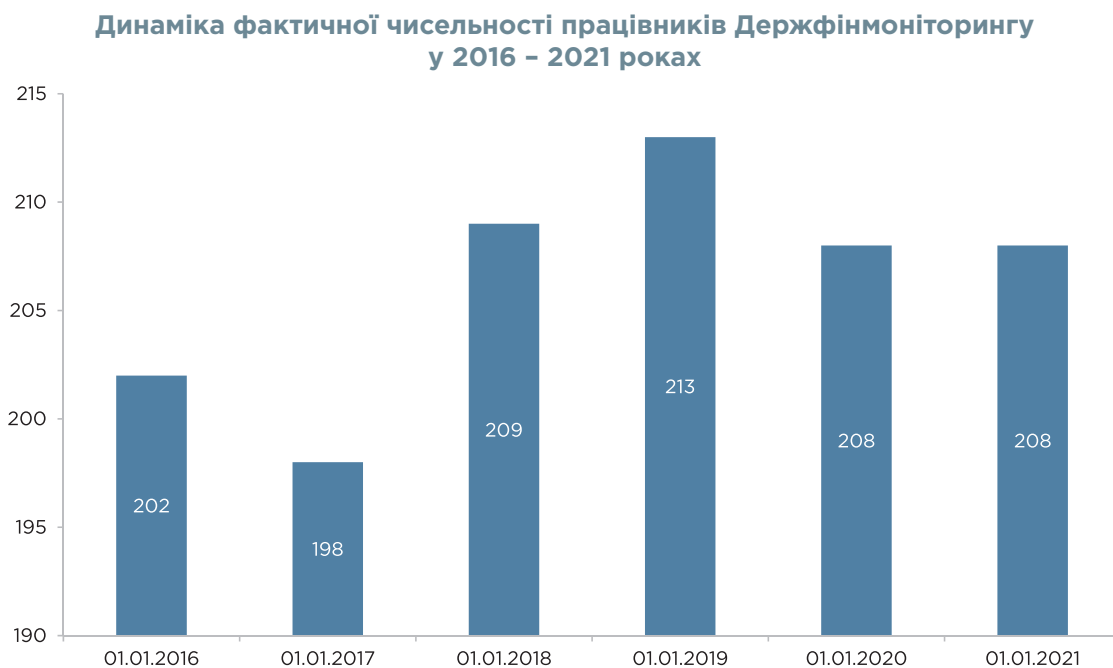

Рис. 1.3

Кадровий склад Держфінмоніторингу сформовано з висококваліфікованих фахівців, які мають повну вищу освіту. Науковий ступінь мають 10 працівників Держфінмоніторингу, з них 5 – мають вчене звання. 12 працівників Держфінмоніторингу є магістрами державного управління.

Протягом 2020 року в Держфінмоніторингу було організовано та проведено 2 добори на заміщення вакантних посад на період дії карантину, установленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19 спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, в яких взяли участь 42 кандидати. За результатами доборів укладено контракт на проходження державної служби на період карантину з 11 особами.

1.3. Фінансування Держфінмоніторингу

Фінансування видатків Держфінмоніторингу в 2020 році здійснювалося з державного бюджету в межах затверджених Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» бюджетних асигнувань.

У 2020 році відповідно до отриманих з державного бюджету асигнувань Держфінмоніторингом були здійснені видатки в сумі 113,2 млн гривень. Структура використання вказаних коштів наведена у таблиці 1.2.

**Структура використання бюджетних асигнувань
Держфінмоніторингу в 2020 році**

Напрямок витрат	Сума в тис. грн.
Виплата заробітної плати та нарахувань на неї	103 414,3
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	1 550,3
Оплата видатків на відрядження	41,8
Інші видатки для забезпечення діяльності та функціонування Державної інформаційної та інформаційно-аналітичної системи Держфінмоніторингу	8 222,6
Разом	113 229,0

Табл. 1.2

2.

**РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВЧОЇ
БАЗИ З ПИТАНЬ
ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ
ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ)
ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ
ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ,
ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ
ТА ФІНАНСУВАННЮ
РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ
МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ**

Протягом 2020 року здійснювалися заходи з розробки пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правових актів у сфері ПВК/ФТ.

Так, у звітному періоді було прийнято 21 нормативно-правовий акт, розроблений Держфінмоніторингом (перелік наводиться у додатку А).

З метою реалізації вимог оновленого Базового Закону, який набрав чинності 28 квітня 2020 року, та приведення у відповідність нормативно-правових актів у сфері ПВК/ФТ, протягом 2020 року за активної участі Держфінмоніторингу прийнято:

- ➔ 10 постанов Кабінету Міністрів України;
- ➔ 4 накази Міністерства фінансів України;
- ➔ 4 спільні накази Міністерства фінансів України з іншими органами.

Крім того, за ініціативою Держфінмоніторингу та Міністерства фінансів України Президентом України підписано Указ «Про День працівника системи фінансового моніторингу» № 523/2020 від 28.11.2020, що визначає значний внесок працівників національної системи фінансового моніторингу в утвердження позитивного статусу України на міжнародній арені.

Разом з тим, Держфінмоніторингом, в межах компетенції, в установленому законом порядку здійснювалося погодження проєктів нормативно-правових актів у сфері ПВК/ФТ.

Так, за 2020 рік погоджено 71 проєкт нормативно-правових актів, розроблених іншими державними органами, з них 54 погоджено без зауважень, а 17 – із зауваженнями.

3.

СТАТИСТИКА ОТРИМАНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ

301 67
837 83
602 51
324 44
800 07
938 52
216 83
601 24
513 30
897 74
561 88
191 85

456 48
956 02
972 97

1.28

2.57

3.35

3.90

6.17

8.42

265 25
777 54
679 23
177 71
675 70
682 94

3.1. Загальна динаміка отриманих повідомлень

Згідно із Базовим Законом, СПФМ подають до Держфінмоніторингу інформацію про порогові фінансові операції та підозрілі фінансові операції (діяльність).

Всього з початку експлуатації ІСФМ Держфінмоніторингом отримано та оброблено **53 585 101 повідомлення** про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, з яких **4 744 115 повідомлень** отримано протягом 2020 року (рис. 3.1).

Динаміка інформування про фінансові операції протягом 2016 – 2020 років

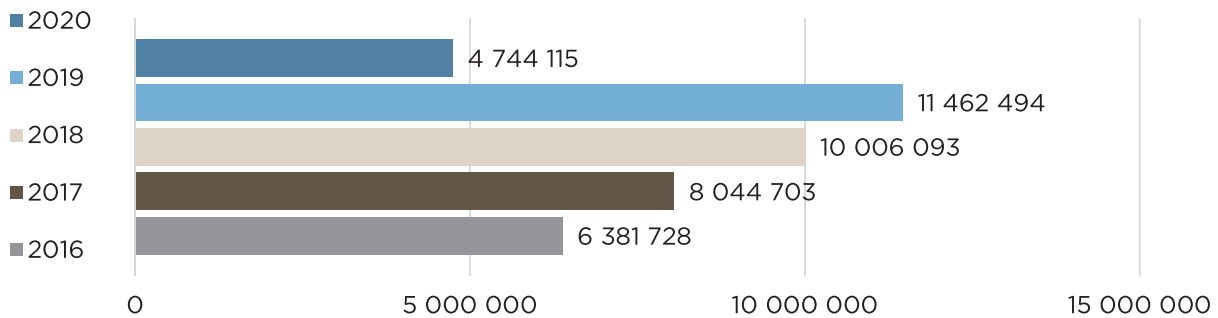

Рис. 3.1

Слід відмітити, що у 2020 році Держфінмоніторингом взято на облік 4 725 537 повідомлень про фінансові операції, що на 58,7% менше ніж у 2019 році (рис. 3.2). Зменшення кількості отриманих Держфінмоніторингом повідомлень від СПФМ відбулося у зв'язку з виконанням СПФМ вимог оновленого Базового Закону, яким змінено підхід до виявлення фінансових операцій з ознаками фінансового моніторингу.

Динаміка кількості повідомлень про фінансові операції, взятих Держфінмоніторингом на облік протягом 2016 – 2020 років

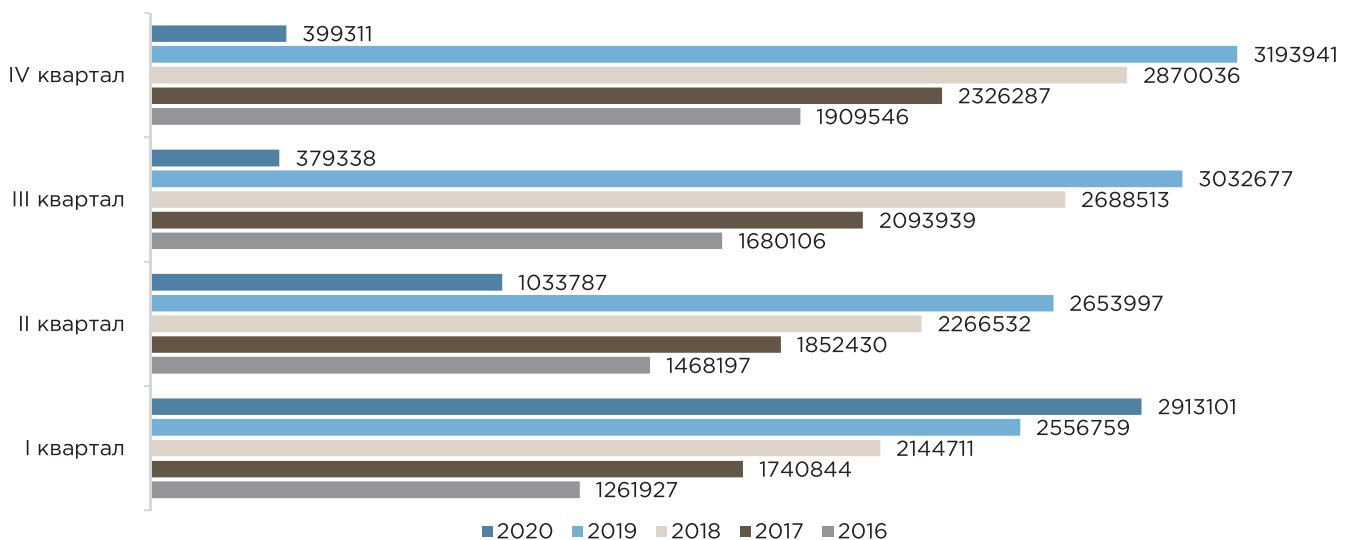

Рис. 3.2

3.2. Динаміка отриманих повідомлень в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу

Найбільш активними в системі звітування, в розрізі СПФМ, є банки, які надсилають переважну більшість повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу.

Протягом 2020 року від банків взято на облік 98,94% від загальної кількості повідомлень про фінансові операції (рис. 3.3).

Динаміка інформування про фінансові операції банками та небанківськими установами протягом 2016 – 2020 років

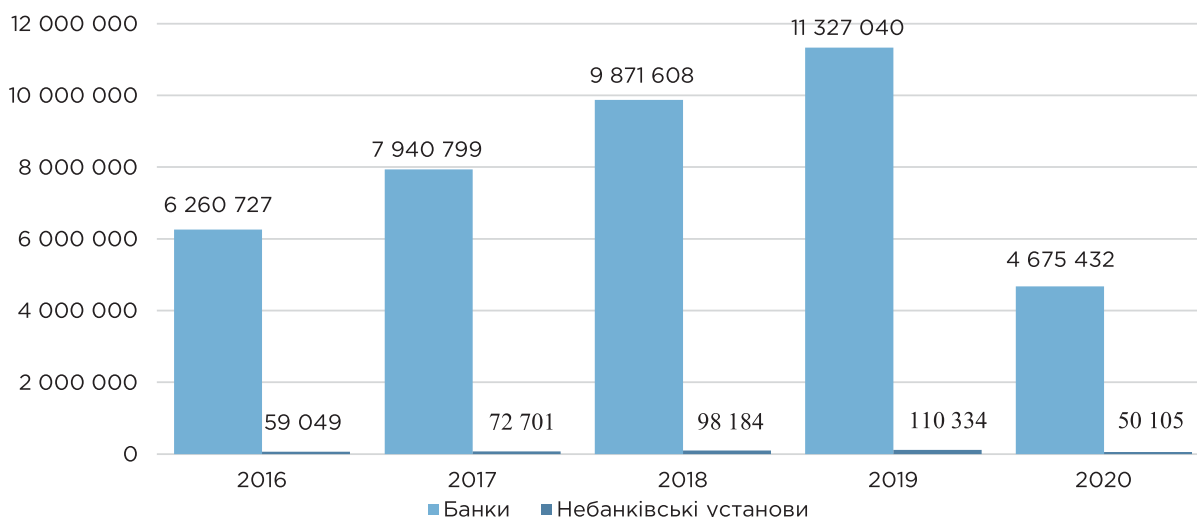

Рис. 3.3

Також слід зазначити, що питома вага помилок у повідомленнях складає лише 0,06% від загальної кількості отриманих Держфінмоніторингом у 2020 році повідомлень про фінансові операції.

Таким чином, відсоток повідомлень про фінансові операції, поданих СПФМ до Держфінмоніторингу протягом 2020 року коректно, складає 99,94% від загальної кількості повідомлень.

Кількість повідомлень про фінансові операції, взятих на облік Держфінмоніторингом, в розрізі типів подання станом на 01.01.2021 року

Тип установи	Кількість повідомлень в електронному вигляді	Кількість повідомлень в паперовому вигляді
Банки	4 675 432	–
Небанківські установи	49 552	553

Табл. 3.1

У 2020 році кількість повідомлень про фінансові операції, що були отримані та взяті на облік Держфінмоніторингом від небанківських установ в електронному вигляді зменшилась порівняно з 2019 роком на 55% та складає 98,90% від загальної кількості повідомлень, взятих на облік Держфінмоніторингом від зазначеної категорії СПФМ.

Серед небанківських установ найбільш активними у поданні повідомлень є професійні учасники ринку цінних паперів. Питома вага таких повідомлень у загальному обсязі взятих на облік повідомлень про фінансові операції, що надійшли до Держфінмоніторингу від небанківського сектору склала 53,35% (табл. 3.2., рис. 3.4).

Питома вага повідомлень у загальному обсязі повідомлень про фінансові операції, що надійшли від небанківського сектору та взяті на облік Держфінмоніторингом протягом 2020 року

Тип установи	Кількість повідомлень	Питома вага, %
Професійні учасники фондового ринку	26 730	53,35
Страхові установи	15 882	31,70
Інші суб'єкти господарювання, що надають фінансові послуги	6 489	12,95
Суб'єкти господарювання, які проводять лотереї	511	1,02
Нотаріуси	14	0,03
Інші СПФМ	479	0,96

Табл 3.2

Динаміка питомої ваги фінансових операцій, які взяті на облік Держфінмоніторингом протягом 2016 – 2020 років, за видами суб'єктів небанківського сектору

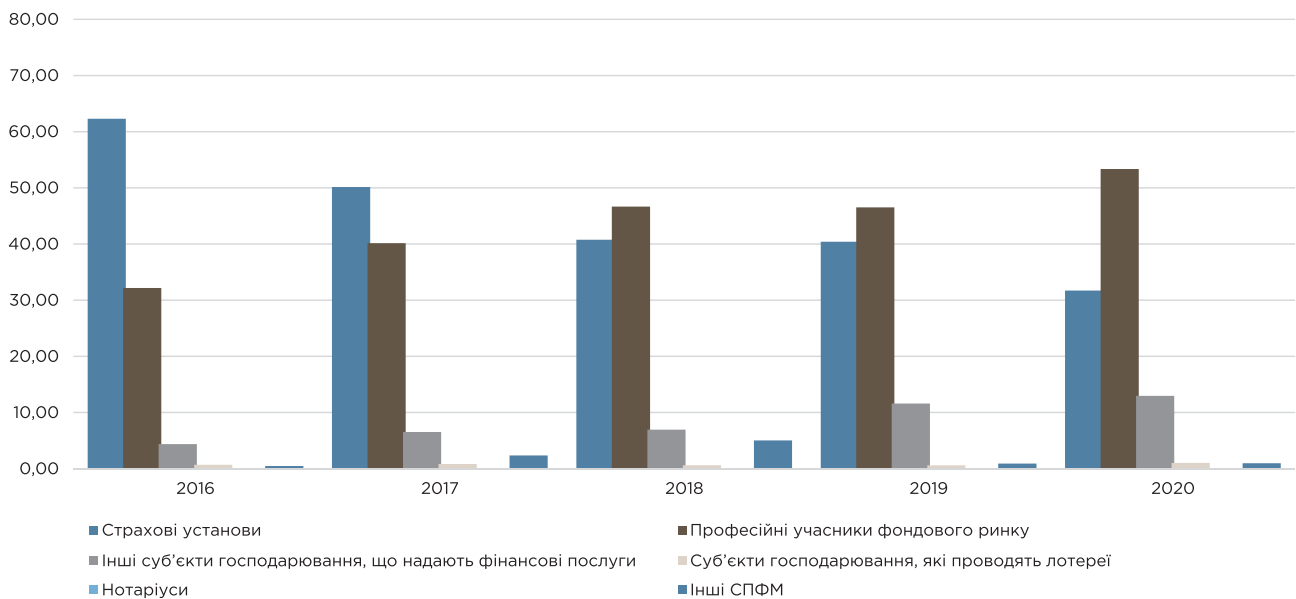

Рис. 3.4

Як свідчить рисунок 3.4 питома вага фінансових операцій, взятих на облік Держфінмоніторингом від професійних учасників фондового ринку, у загальній кількості підзвітних СПФМ небанківського сектору, починаючи з 2017 року, має тенденцію до зростання з одночасним зменшенням питомої ваги фінансових операцій, поданих страховими установами. Така тенденція пов'язана насамперед із збільшенням кількості фінансових операцій з ознаками обов'язкового фінансового моніторингу/порогових фінансових операцій (з 29.04.2020), взятих на облік Держфінмоніторингом від професійних учасників фондового ринку та зменшенням кількості страхових установ в Україні.

3. СТАТИСТИКА ОТРИМАНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ

Розподіл взятих на облік у звітному році повідомлень у розрізі ознак фінансового моніторингу має такий вигляд (рис. 3.5):

- ➔ з ознаками обов'язкового моніторингу/порогові фінансові операції (з 29.04.2020) – 96,54% (4 562 082);
- ➔ з ознаками внутрішнього моніторингу/підозрілі фінансові операції (діяльність) (з 29.04.2020) – 3,10% (146 484);
- ➔ з ознаками обов'язкового та внутрішнього моніторингу/порогові та підозрілі фінансові операції (діяльність) (з 29.04.2020) – 0,35% (16 435);
- ➔ фінансові операції, що надійшли на запит щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій – 0,01% (536).

Рис. 3.5

З 2017 року до набрання чинності оновленого Базового Закону спостерігалось стрімке збільшення питомої ваги взятих на облік Держфінмоніторингом фінансових операцій з ознаками обов'язкового фінансового моніторингу з одночасним зменшенням питомої ваги фінансових операцій з ознаками внутрішнього фінансового моніторингу. Проте, з 29 квітня 2020 року відбулося збільшення питомої ваги підозрілих фінансових операцій та одночасне зменшення питомої ваги порогових фінансових операцій у загальній кількості поданих СПФМ повідомлень.

Відповідно до пункту 1 частини другої статті 8 оновленого Базового Закону СПФМ зобов'язані стати на облік у Держфінмоніторингу.

Станом на 01.01.2021 на обліку у Держфінмоніторингу перебували 22 451 (у тому числі 11 079 відокремлені підрозділи) СПФМ (рис. 3.6).

Наростаючий підсумок питомої ваги СПФМ, які перебувають на обліку у Держфінмоніторингу, у розрізі їх видів

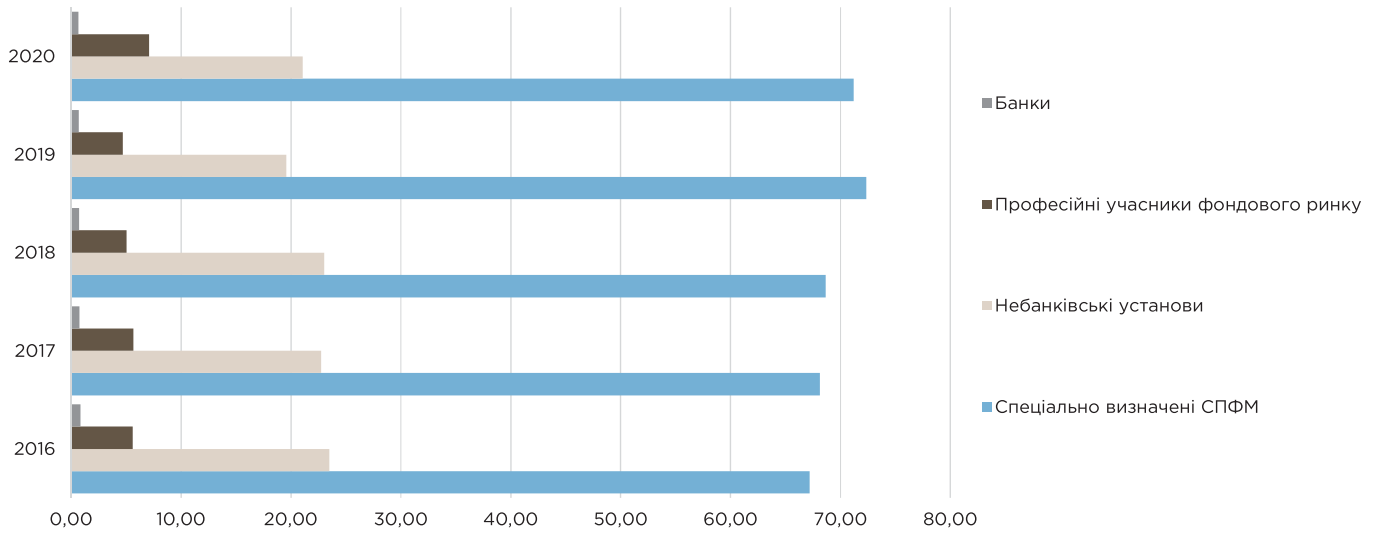

Рис. 3.6

4.

АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

4.1. Процес аналізу інформації

Держфінмоніторинг згідно з повноваженнями на постійній основі здійснює збирання, оброблення та аналіз інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, що може бути пов'язана з підозрою ВК/ФТ.

Інформація для аналізу (операційного та стратегічного) надходить від:

- ➔ СПФМ;
- ➔ Правоохоронних та розвідувальних органів;
- ➔ СДФМ та інших державних органів;
- ➔ ПФР іноземних країн.

Держфінмоніторингом здійснюється комплексний аналіз отриманої інформації та виявлення сумнівних фінансових операцій в державному і комерційному секторі економіки із залученням фінансових та нефінансових посередників.

Первинна обробка та аналіз інформації здійснюється в аналітичному сегменті ІСФМ.

Всі отримані повідомлення, що попадають у сховище Держфінмоніторингу, розділяються за ступенем ризику та підлягають ґрунтовному аналізу з урахуванням всієї наявної інформації. За результатами такого аналізу створюються досьє для проведення фінансових розслідувань.

Варто зазначити, що з набуттям чинності оновленого Базового Закону (28.04.2020) запроваджено перехід на ризик-орієнтований підхід та кейсове звітування при поданні повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність) СПФМ.

Так, за період з 28.04.2020 по 31.12.2020 Держфінмоніторингом отримано від СПФМ 11 379 повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність).

Загалом, протягом 2020 року Держфінмоніторингом для активної роботи було відібрано 1 229 660 повідомлень про фінансові операції, що стали базою для формування 2 859 досьє (рис 4.1). Для порівняння, у 2019 році Держфінмоніторингом для активної роботи було відібрано 530 393 повідомлення про фінансові операції.

Динаміка формування досьє в 2016 – 2020 роках

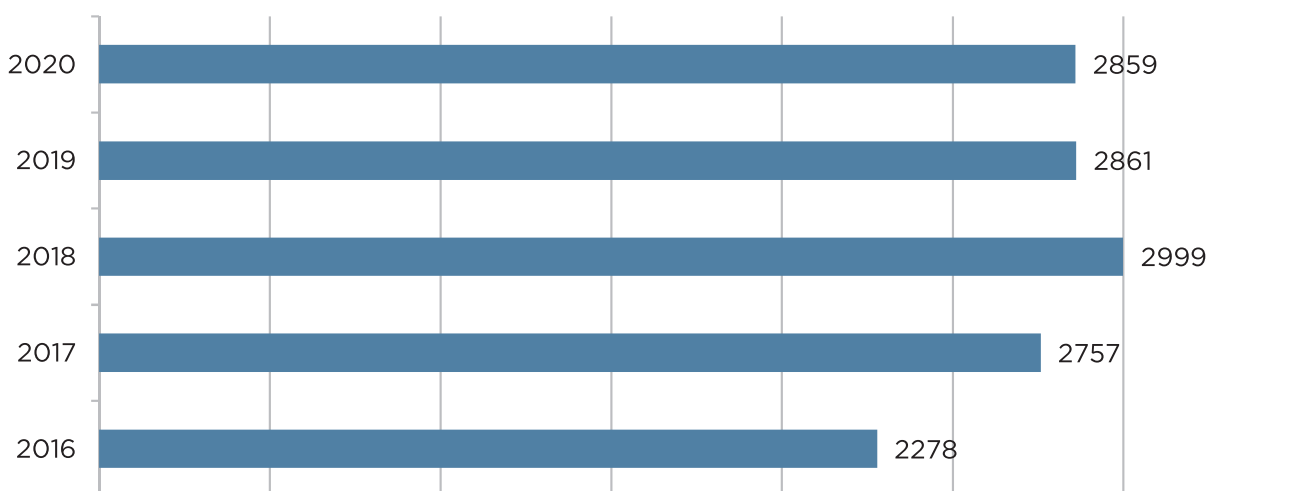

Рис. 4.1

4. АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Досьє аналізується на предмет виявлення підстав вважати, що фінансова операція може бути пов'язана з ВК/ФТ чи з вчиненням іншого діяння, визначеного Кримінальним кодексом України.

Держфінмоніторинг здійснює аналіз фінансових операцій, який заснований на ризик-орієнтованому підході з урахуванням міжнародного досвіду боротьби з ВК/ФТ.

В порівнянні з попереднім 2019 роком кількість повідомлень про фінансові операції, що стали базою для формування досьє, зросла на 131,8% або на 699 267 повідомлень.

За результатами опрацювання досьє у 2020 році Держфінмоніторингом до правоохоронних та розвідувальних органів передано 1 036 матеріалів, у т.ч. 607 узагальнених матеріалів та 429 додаткових узагальнених матеріалів.

Аналіз отриманих повідомлень здійснюється із врахуванням додаткової інформації, що одержується на запити Держфінмоніторингу.

Так, протягом 2020 року Держфінмоніторингом направлено 13 070 файлів-запитів до 76 банківських установ щодо надання додаткової інформації.

Базовим Законом передбачено інструмент отримання додаткової інформації – відстеження (моніторинг) фінансових операцій. Інформація щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій подається до Держфінмоніторингу у вигляді повідомлень про фінансові операції.

Протягом 2020 року Держфінмоніторингом сформовано 21 запит на відстеження (моніторинг) фінансових операцій до СПФМ.

Використовуючи власну практику та практику інших учасників національної системи фінансового моніторингу, Держфінмоніторингом підготовлено типологічне дослідження на тему «Відмивання доходів від податкових злочинів» (рис. 4.2).

Дане дослідження спрямоване на аналіз існуючих схем відмивання коштів від податкових злочинів та аналіз способів їх реалізації, а також сприяння учасникам системи протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів в їх виявленні.

Типологічне дослідження розміщено на офіційному вебсайті Держфінмоніторингу (<https://fiu.gov.ua>) у розділі «Типології/ Рекомендації по виявленню схем відмивання коштів».

Рис. 4.2. Титульна сторінка Типології

4.2. Зупинення фінансових операцій

Базовий Закон передбачає право Держфінмоніторингу щодо зупинення фінансових операцій.

Відповідно до статті 23 Базового Закону Держфінмоніторинг приймає відповідні рішення та доручення про зупинення фінансових операцій, а саме:

- про подальше зупинення фінансової операції в порядку частини другої статті 23 Базового Закону;
- про зупинення видаткових операцій на рахунках клієнтів СПФМ (осіб) в порядку частини третьої статті 23 Базового Закону;
- про скасування свого рішення про подальше зупинення відповідних фінансових операцій або зупинення видаткових фінансових операцій в порядку частини дев'ятої статті 23 Базового Закону;
- щодо доручення СПФМ зупинення/поновлення чи проведення або забезпечення моніторингу фінансових операцій відповідної особи на виконання запиту уповноваженого органу іноземної держави, в порядку частини третьої статті 31 Базового Закону.

У 2020 році Держфінмоніторингом зупинено фінансові операції 184 осіб.

4.3. Фінансові розслідування

Держфінмоніторинг, як ПФР України, вживає посилені заходи практичного характеру щодо ПВК/ФТ.

За результатами аналізу та узагальнення виявлених (типових та новітніх) методів, способів, фінансових інструментів та схем ВК/ФТ, визначено пріоритетні напрями проведення фінансових розслідувань:

- фінансування тероризму та сепаратизму;
- відмивання доходів від корупційних діянь;
- розкрадання бюджетних коштів та коштів державних підприємств;
- відмивання доходів від податкових злочинів, використання готівкових коштів у схемах легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Слід зазначити, що інші напрями фінансових розслідувань також потребують уваги з боку всіх учасників національної системи фінансового моніторингу та правоохоронних органів.

Зважаючи на негативний вплив на економіку країни податкових злочинів та відмивання коштів, наслідком чого є втрати бюджету та неспроможність країни до формування збалансованого бюджету, а також поширення обсягів таких злочинів та масштабність використання специфічних схем, Держфінмоніторингом у типологічному дослідженні розкрито основні схеми відмивання доходів від податкових злочинів.

Вивчення різноманітних способів вчинення податкових злочинів та відмивання доходів від таких злочинів дозволить сформуванню дієвий механізм протидії таким злочинам.

Велике значення для виявлення та розкриття фактів відмивання доходів від податкових злочинів має застосування СПФМ ризик-орієнтованого підходу до клієнтів.

Проведене Держфінмоніторингом у 2020 році вищезгадане типологічне дослідження «Відмивання доходів від податкових злочинів» містить аналіз існуючих схем відмивання коштів від податкових злочинів та аналіз способів їх реалізації.

4.3.1. Протидія фінансуванню тероризму та сепаратизму

Відповідно до законодавства України, Держфінмоніторинг спільно із правоохоронними органами здійснює заходи, направлені на попередження та протидію фінансуванню терористичної діяльності, сепаратизму.

У 2020 році Держфінмоніторингом до правоохоронних органів передано 75 матеріалів (з них 52 узагальнених матеріали та 23 додаткових узагальнених матеріали) щодо фінансових операцій осіб, які у тому числі за інформацією правоохоронних органів, можуть бути пов'язані, з фінансуванням тероризму/сепаратизму; осіб, які публічно закликають до зміни чи повалення конституційного ладу або зміни меж території або державного кордону України, а також осіб, до яких застосовано санкції, з яких:

- ➔ 10 матеріалів (1 узагальнений матеріал та 9 додаткових узагальнених матеріалів), які пов'язані із здійсненням фінансових операцій по рахунках 4-ох фізичних осіб, ідентифікаційні дані яких співпадають з ідентифікаційними даними осіб, включеними до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції;
- ➔ 2 матеріали (1 узагальнений матеріал та 1 додатковий узагальнений матеріал), які пов'язані із здійсненням фінансових операцій за участю 2-ох фізичних осіб, включених в додаток 1 до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21.06.2018, введеного в дію Указом Президента України від 21.06.2018 №176/2018, та в додаток 1 до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19.03.2019, введеного в дію Указом Президента України від 19.03.2019 №82/2019 відповідно;
- ➔ 36 матеріалів (32 узагальнених матеріали та 4 додаткових узагальнених матеріали), які пов'язані із підозрами у здійсненні фінансових операцій за участю 56-ти фізичних осіб та 3-ох юридичних осіб, можливо причетних до діяльності міжнародного терористичного угруповання «Ісламська держава Іраку та Леванту» або інших екстремістських груп;
- ➔ 27 матеріалів (18 узагальнених матеріалів та 9 додаткових узагальнених матеріалів), які містили відомості про фінансові операції 50-ти фізичних осіб та 65-ти юридичних осіб, щодо яких існують підозри у тероризмі/сепаратизмі та його фінансуванні (у тому числі фінансування незаконних збройних формувань на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях).

З 75-ти переданих матеріалів:

- ➔ у 52 матеріалах (43 узагальнених матеріали та 9 додаткових узагальнених матеріалах) була використана інформація отримана від СБУ та ОГП;
- ➔ 10 матеріалів (6 узагальнених матеріалів та 4 додаткових узагальнених матеріали) містили інформацію щодо виявлених зв'язків з Російською Федерацією;
- ➔ 13 матеріалів (4 узагальнених матеріали та 9 додаткових узагальнених матеріалів) містили інформацію про зупинення фінансових операцій. В результаті прийнятих 57 рішень було заблоковано кошти у розмірі 14,68 млн гривень.

Основні інструменти, які використовувалися в переданих матеріалах:

- ➔ готівка;
- ➔ електронні платіжні системи;
- ➔ платіжні картки;
- ➔ фінансування під виглядом фінансової допомоги/позики;
- ➔ міжнародні контракти на поставку обладнання та устаткування для виготовлення зброї.

4.3.2. Відмивання доходів від корупційних діянь

Держфінмоніторингом приділяється особлива увага стосовно розслідування фактів відмивання коштів, одержаних від корупційних діянь.

Зокрема, у 2020 році Держфінмоніторингом направлено до правоохоронних органів 204 матеріали (61 узагальнений матеріал та 143 додаткових узагальнених матеріали), які пов'язані з підозрою у корупційних діяннях, зокрема до:

- ➔ НАБУ – 168 матеріалів (54 узагальнених матеріали та 114 додаткових узагальнених матеріалів);
- ➔ органів прокуратури України – 11 матеріалів (1 узагальнений матеріал та 10 додаткових узагальнених матеріалів);
- ➔ органів фіскальної служби України – 1 додатковий узагальнений матеріал;
- ➔ НПУ – 2 матеріали (1 узагальнений матеріал та 1 додатковий узагальнений матеріал);
- ➔ ДБР – 5 матеріалів (3 узагальнених матеріали та 2 додаткових узагальнених матеріали);
- ➔ СБУ – 17 матеріалів (2 узагальнених матеріали та 15 додаткових узагальнених матеріалів).

У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та з учиненням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, становить 8,1 млрд гривень.

Учасниками підозрілих фінансових операцій у зазначених 204 матеріалах були особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняні до них.

Інструменти, які використовувались:

- ➔ фінансова допомога (позики);
- ➔ готівка;
- ➔ депозити;
- ➔ цінні папери.

Приклад 1. Незаконне використання коштів державного підприємства з використанням суб'єктів господарювання з ознаками фіктивності

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронними органами виявлено схему незаконного використання коштів державного підприємства з використанням суб'єктів господарювання з ознаками фіктивності (рис. 4.3).

Встановлено, що **Державним підприємством** протягом певного часу здійснювалось перерахування бюджетних коштів на рахунки **Підприємства 1** та **Підприємства 2** як оплату за обслуговування делегацій. При цьому контроль за діяльністю цих підприємств здійснює **Фізична особа 1**, яка одночасно є посадовою особою **Державного підприємства** та може розпоряджатися його коштами.

Отримані кошти вказані підприємства невеликими структурованими платежами перераховували на рахунки пов'язаних **фізичних осіб-підприємців**, а також на користь **Підприємства 3** як плата за оренду.

Зазначені суб'єкти господарювання мають ознаки фіктивної діяльності, зокрема, не декларують доходи, не сплачують податки, не здійснюють фінансові операції з іншими особами.

Згодом кошти з рахунків було знято готівкою, після чого **фізичні особи-підприємці** та **Підприємство 3** припинили діяльність.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування.

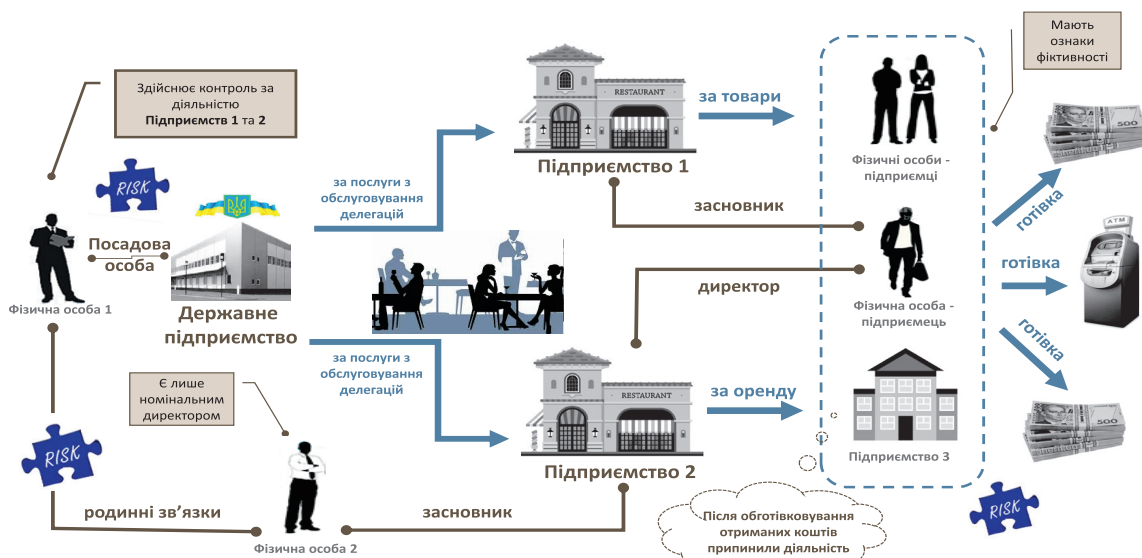

Рис. 4.3

4.3.3. Розслідування операцій, пов'язаних з бюджетними коштами та іншими державними активами

У 2020 році Держфінмоніторингом до правоохоронних органів направлено 64 матеріали (44 узагальнених матеріалів та 20 додаткових узагальнених матеріалів) щодо фактів зловживань з бюджетними активами.

У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та з учиненням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, становить 4,4 млрд гривень.

Сума залучених державних коштів склала 11,05 млрд гривень.

Передані матеріали пов'язані із розкраданням бюджетних коштів шляхом:

- ➔ використання новостворених підприємств для отримання бюджетних коштів;
- ➔ використання компаній-нерезидентів;
- ➔ розпорошування коштів між пов'язаними суб'єктами господарювання;
- ➔ перерахування на погашення кредиту;
- ➔ акумулювання на рахунках групи пов'язаних підприємств, з подальшою виплатою у якості дивідендів;
- ➔ внесення коштів до статутного капіталу новоствореного підприємства;
- ➔ завищення цін під час процедур закупівель;
- ➔ придбання облігацій компанією-нерезидентом;
- ➔ проведення «зустрічних потоків»;
- ➔ формування податкового кредиту без фактичної поставки товару.

Інструменти, які використовувались:

- ➔ договори фінансової допомоги (позики);
- ➔ готівка;
- ➔ безтоварні операції;
- ➔ депозити;
- ➔ кредити;
- ➔ облігації;
- ➔ внески до статутного капіталу;
- ➔ дивіденди;
- ➔ ОВДП.

Приклад 2. Ухилення від сплати податків та розкрадання коштів державних підприємств вугледобувної промисловості під час закупівлі витратних матеріалів

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронними органами виявлено схему можливого ухилення від сплати податків та розкрадання коштів державних підприємств вугледобувної промисловості під час закупівлі витратних матеріалів (рис 4.4).

Протягом тривалого часу переможцями багатьох тендерів, що проводили **Державні підприємства**, визначались **Підприємства з ознаками фіктивності** (неодноразова зміна засновницько-посадового складу, незначні задекларовані доходи та податки, спільна адреса реєстрації тощо).

За результатами проведених торгів було укладено договори про постачання запчастин, обладнання, проведення капітального ремонту, на підставі яких на рахунки **Підприємств з ознаками фіктивності** було перераховано значні обсяги бюджетних коштів.

Надалі отримані кошти **Підприємствами з ознаками фіктивності** через ряд транзитних підприємств із застосуванням механізму скрутки для маскуванню незаконної діяльності було перераховано на рахунки **оптово-роздрібних торговців** тютюнових виробів та напоїв з призначенням платежу: «за тютюнові вироби».

Призначення вхідних платежів на кінцевому етапі не відповідають призначенню вихідних платежів на початковому етапі, що може свідчити про нецільове використання бюджетних коштів.

Зазначені **оптово-роздрібні торговці** володіють значним обсягом необлікованої готівки, що дає можливість припустити, що придбання товарів та послуг державними підприємствами може бути удаваним або їх вартість, зазначена в документах може бути значно нижче ринкової.

Послуги зазначених підприємств спрямовані на формування фіктивного податкового кредиту та зменшення податку на прибуток, а також на легалізацію коштів шляхом обготівкування через можливості підприємств оптово-роздрібною торгівлі.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування.

Рис. 4.4

Приклад 3. Заволодіння коштами підприємства енергетичної галузі країни та формування штучного податкового кредиту без фактичного постачання товару з подальшим переведенням безготівкових коштів у готівку

Держфінмоніторингом разом з правоохоронними органами виявлено схему заволодіння коштами підприємства енергетичної галузі країни та формування штучного податкового кредиту без фактичного постачання товару з подальшим переведенням безготівкових коштів у готівку для передачі замовнику послуг (рис 4.5).

Встановлено, що **Державним підприємством** енергетичної галузі було перераховано кошти на користь **Групи Підприємств 1** на придбання вугілля.

При цьому договори, укладені між **Державним підприємством** та **Групою Підприємств 1**, були свідомо збитковими (придбання вугілля здійснювалось за завищеними цінами).

Також, встановлено, що кінцевими бенефіціарними власниками **Групи Підприємств 1** опосередковано через низку підконтрольних компаній-нерезидентів є політично значущі особи України.

Частина отриманих коштів **Групою Підприємств 1** як оплата за вугілля була спрямована на користь підставних **Компаній-нерезидентів**, зареєстрованих з метою приховування джерела походження вугілля з Російської Федерації, яке надалі постачалось на користь **Державного підприємства**.

Інша частина отриманих коштів **Групою Підприємств 1** як оплата за вугілля була перерахована на користь групи транзитних підприємств. При цьому постачання вугілля не відбулось, натомість отримані кошти було спрямовано на користь **Групи Підприємств 2**, які є підприємствами оптово-роздрібною торгівлі. Надалі отримані безготівкові кошти обмінювано на необліковану готівку.

Таким чином, учасниками вищезазначеної схеми безпідставно сформовано штучний податковий кредит, в чому вбачається ухилення від сплати податків.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування.

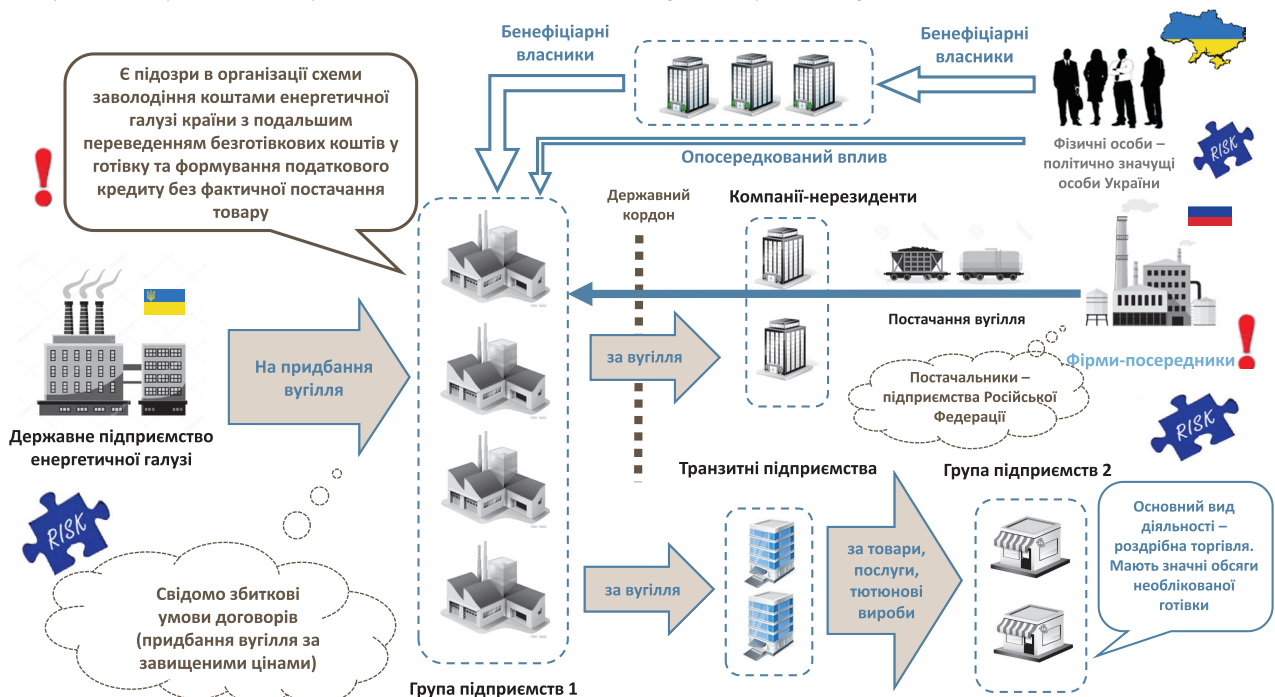

Рис. 4.5

4.3.4. Відмивання доходів від податкових злочинів. Використання готівкових коштів у схемах легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом

Держфінмоніторингом здійснювались заходи, спрямовані на виявлення фактів та припинення протиправної діяльності «конвертаційних» центрів та підприємств з ознаками фіктивності, задіяних у схемах ВК/ФТ.

У 2020 році Держфінмоніторингом до правоохоронних органів передано 75 матеріалів, зокрема, 59 узагальнених матеріалів (самостійних – 46, за листами – 13) та 16 додаткових узагальнених матеріалів (самостійні – 12, за листами – 4), пов'язаних зі зняттям готівкових коштів.

Загальний обсяг проведених фінансових операцій, пов'язаних з відмиванням коштів склав 25,6 млрд гривень.

У тому числі зняття готівкових коштів – 22,8 млрд грн, зокрема, на наступні цілі:

- ➔ на закупівлю металобрухту – 14,99 млрд грн;
- ➔ видача коштів – 3,9 млрд грн;
- ➔ закупівля товару/оплата послуг – 2,4 млрд грн;
- ➔ видача коштів готівкою з карткового рахунку – 0,7 млрд грн;
- ➔ закупівля сільськогосподарської продукції – 0,5 млрд грн;
- ➔ фінансова допомога/позика – 174,20 млн грн;
- ➔ на господарські потреби – 53,24 млн гривень.

Також, Держфінмоніторингом здійснювались заходи, спрямовані на виявлення фактів, пов'язаних з діяльністю «конвертаційних центрів», пов'язаних з механізмом проведення «зустрічних потоків».

Так, у 2020 році Держфінмоніторингом до правоохоронних органів передано 108 матеріалів (63 узагальнених матеріали та 45 додаткових узагальнених матеріалів), які пов'язані з механізмом проведення «зустрічних потоків».

Загальний обсяг «проконвертованих» коштів за цими матеріалами складає – 27,3 млрд гривень.

Приклад 4. Ухилення від сплати податків шляхом проведення фіктивних операцій із закупівлі металобрухту та переведення безготівкових коштів у готівку

Держфінмоніторингом виявлено схему, спрямовану на ухилення від сплати податків шляхом проведення фіктивних операцій із закупівлі металобрухту та переведення безготівкових коштів у готівку (рис. 4.6).

Встановлено, що на рахунки **Підприємства А** та **Підприємства Б**, відкриті в одній банківській установі, зараховувались кошти за металобрухт від **Групи підприємств**, якими попередньо отримано кошти від підприємств реального сектору економіки у якості оплати за різноманітні товари та послуги. Привертає увагу, що зазначені **Підприємства А** та **Підприємства Б** є новоствореними, мають ознаки фіктивності, оскільки, маючи великі обороти, не декларують доходи, не сплачують податки.

Надалі отримані кошти за короткий проміжок часу в повному обсязі (на мільярдні суми) знімались готівкою **Групою фізичних осіб** для закупівлі металобрухту, видачі грошових коштів по чеку, купівлі побутових відходів.

Внаслідок реалізації вказаної схеми підприємства реального сектору економіки зменшили власне податкове навантаження зі сплати ПДВ та податку на прибуток, відповідно бюджет недоотримав надходження.

Рис. 4.6

Приклад 5. Ухилення від сплати податків та легалізації (відмивання) доходів підприємствами реального сектору економіки із використанням розгалуженої мережі відмивання коштів

Держфінмоніторингом виявлено схему ухилення від сплати податків та легалізації (відмивання) доходів підприємствами реального сектору економіки із використанням розгалуженої мережі відмивання коштів (рис 4.7).

Встановлено, що **Підприємствами реального сектору економіки**, серед яких підприємства державної та комунальної форм власності, було перераховано кошти на рахунки мережі **Підприємств Групи 1** як оплата за різноманітні товари, роботи та послуги, які притаманні їх виду діяльності. При цьому було сформовано податковий кредит, що призвело до зменшення нарахування податку на додану вартість.

Надалі **Підприємствами Групи 1** отримані кошти перераховано на рахунки мережі **Підприємств Групи 2** з ознаками фіктивності як оплата товарів. При цьому було здійснено підміну (заміну) номенклатури товарів, робіт та послуг.

Отримані кошти **Підприємствами Групи 2** було перераховано на користь **Підприємств Групи 3** на підставі договорів факторингу або договорів про відступлення прав вимоги, внаслідок чого ланцюг фінансових потоків не відповідає ланцюгу переміщення товарів згідно з податковими накладними.

На кінцевому етапі **Підприємства Групи 3** здійснили подальше перерахування отриманих коштів на користь **Підприємств оптово-роздрібної торгівлі**, зокрема, тютюновими та алкогольними виробами.

Такі підприємства мають розгалужену торговельну мережу, яка забезпечує збір необлікованої готівки у великих розмірах, внаслідок чого є підозри вважати, що спрямовані підприємствами реального сектору економіки безготівкові кошти за мінусом «комісії» мережі були повернуті готівкою власникам підприємств.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування.

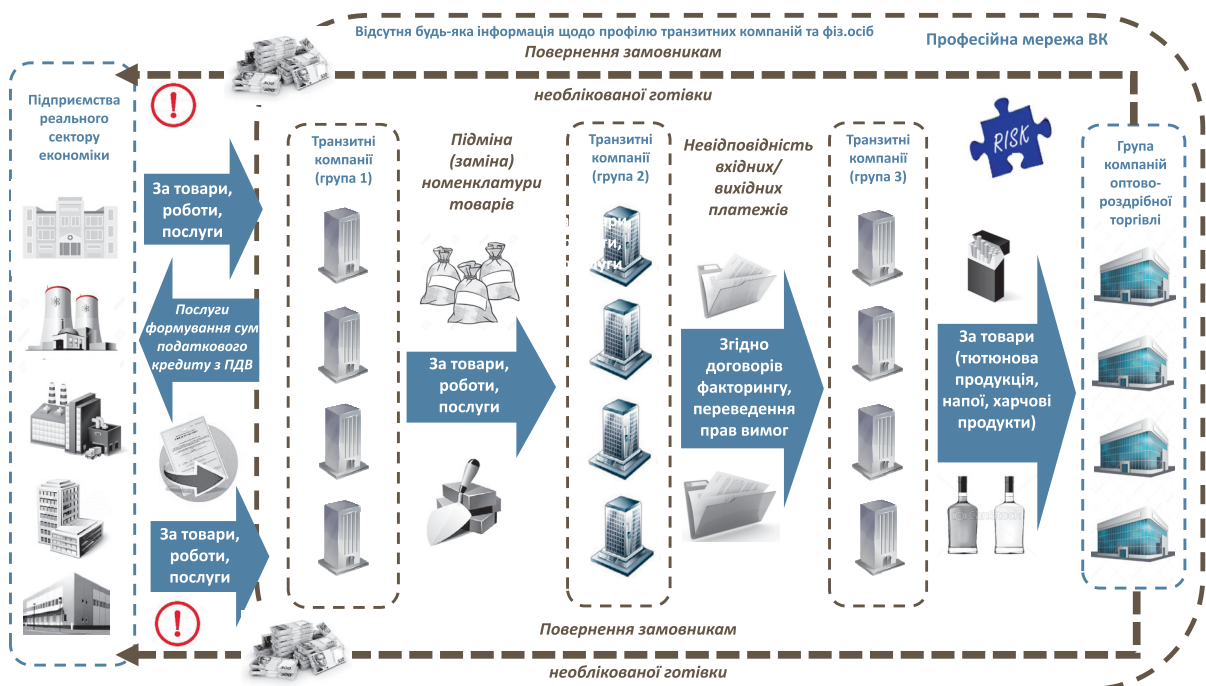
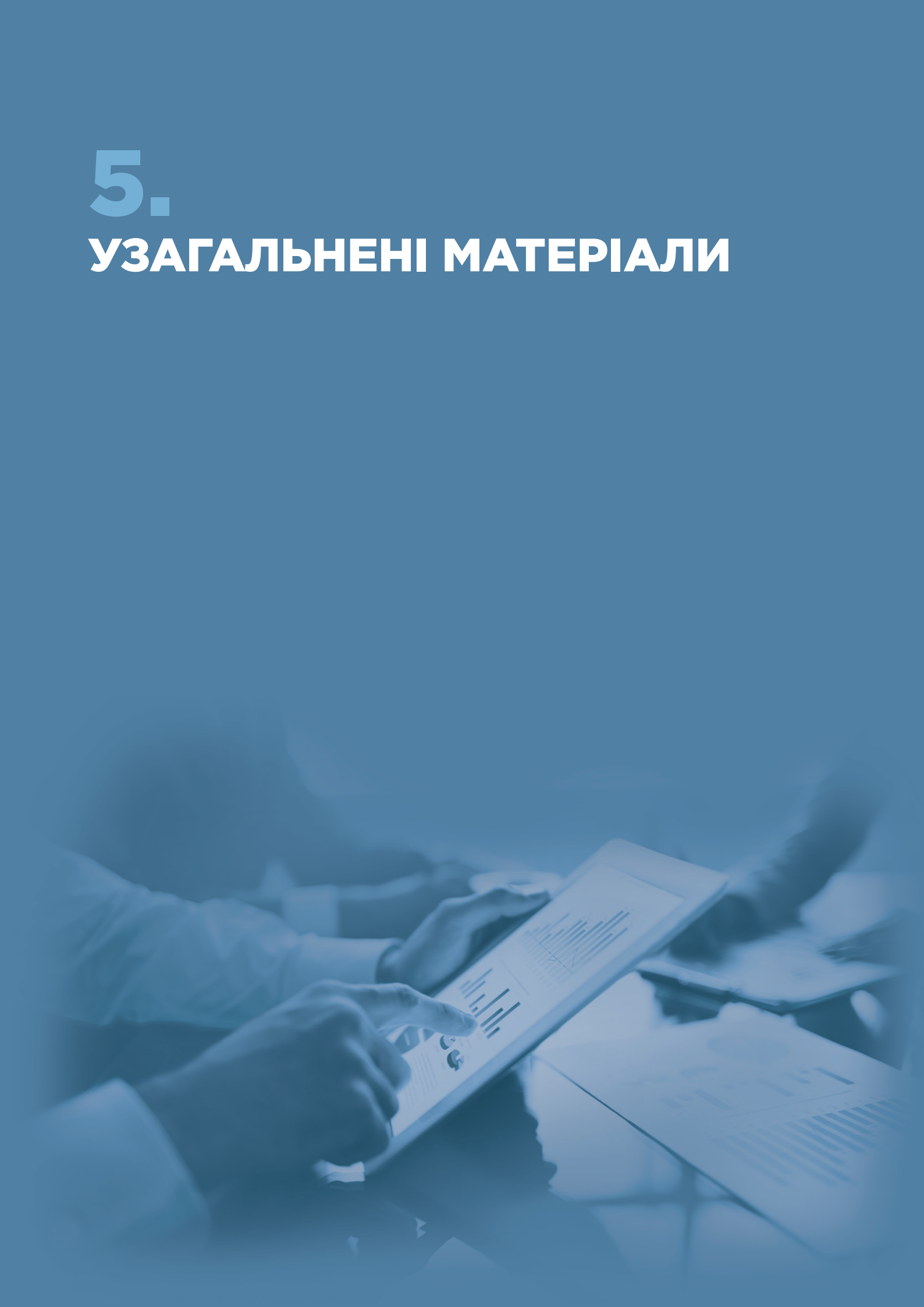

Рис. 4.7

5.

УЗАГАЛЬНЕНІ МАТЕРІАЛИ

5. УЗАГАЛЬНЕНІ МАТЕРІАЛИ

На виконання Базового Закону та відповідно до Порядків надання та розгляду узагальнених матеріалів, затверджених наказами Міністерства фінансів України та правоохоронних органів, експертна комісія Держфінмоніторингу з розгляду узагальнених матеріалів і додаткових узагальнених матеріалів, підготовлених для подання правоохоронним та розвідувальним органам, за наявності достатніх підстав, приймає рішення щодо направлення таких матеріалів до правоохоронних та розвідувальних органів.

Держфінмоніторингом протягом 2020 року підготовлено 1 036 матеріалів (з них 607 узагальнених матеріалів та 429 додаткових узагальнених матеріалів), які направлено до (рис 5.1):

- ➔ органів прокуратури – 14 узагальнених матеріалів та 48 додаткових узагальнених матеріалів;
- ➔ ДФС – 214 узагальнених матеріалів та 78 додаткових узагальнених матеріалів;
- ➔ НПУ – 198 узагальнених матеріалів та 35 додаткових узагальнених матеріалів;
- ➔ СБУ – 119 узагальнених матеріалів та 133 додаткових узагальнених матеріали;
- ➔ НАБУ – 54 узагальнених матеріали та 114 додаткових узагальнених матеріалів;
- ➔ ДБР – 7 узагальнених матеріалів та 21 додатковий узагальнений матеріал;
- ➔ СЗР – 1 узагальнений матеріал.

У вказаних матеріалах сума підозрілих фінансових операцій, які можуть бути пов'язані:

- ➔ з легалізацією коштів, становить 68,0 млрд грн;
- ➔ з учиненням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, становить 8,2 млрд гривень.

Передано узагальнених та додаткових узагальнених матеріалів у 2020 році

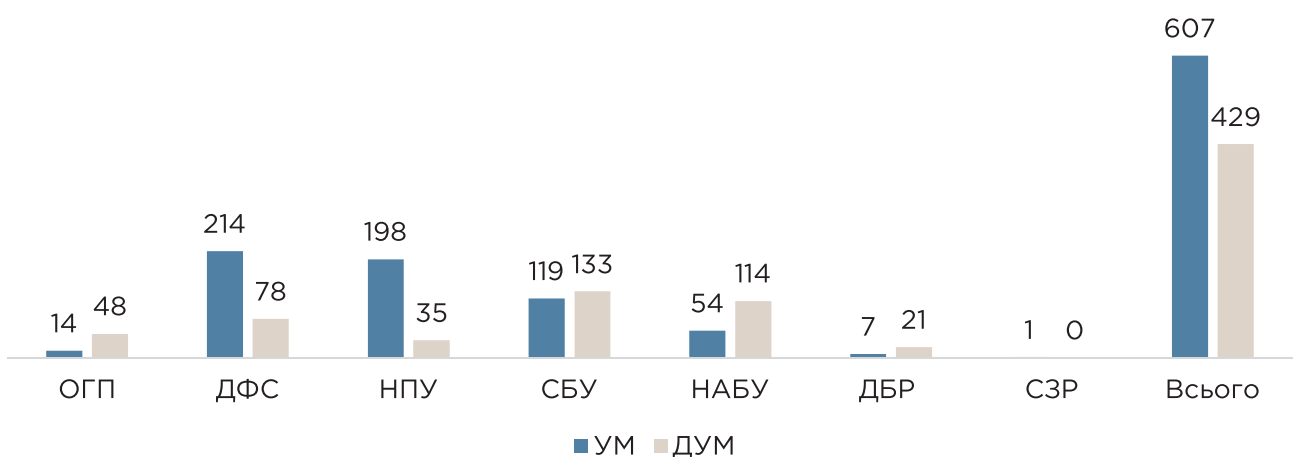

Рис. 5.1

Правоохоронними органами в ході досудових розслідувань розпочато/використано 328 узагальнених матеріалів Держфінмоніторингу (з урахуванням наданих у минулі роки) у 314 кримінальних провадженнях (рис 5.2), зокрема:

- ➔ за результатами перевірки 78 узагальнених матеріалів розпочато 79 кримінальних проваджень;
- ➔ використано 250 узагальнених матеріали у 235 кримінальних провадженнях.

Підрозділами правоохоронних органів закінчено 38 кримінальних проваджень у зв'язку із зверненням до суду з обвинувальним актом, розпочатих за 42 узагальненими матеріалами.

Судами розглянуто 28 кримінальних справ, розпочатих за результатами розгляду 28 узагальнених матеріалів, із постановленням обвинувального вироку або винесенням ухвали за нереабілітуючими обставинами.

Передано узагальнених та додаткових узагальнених матеріалів у 2020 році

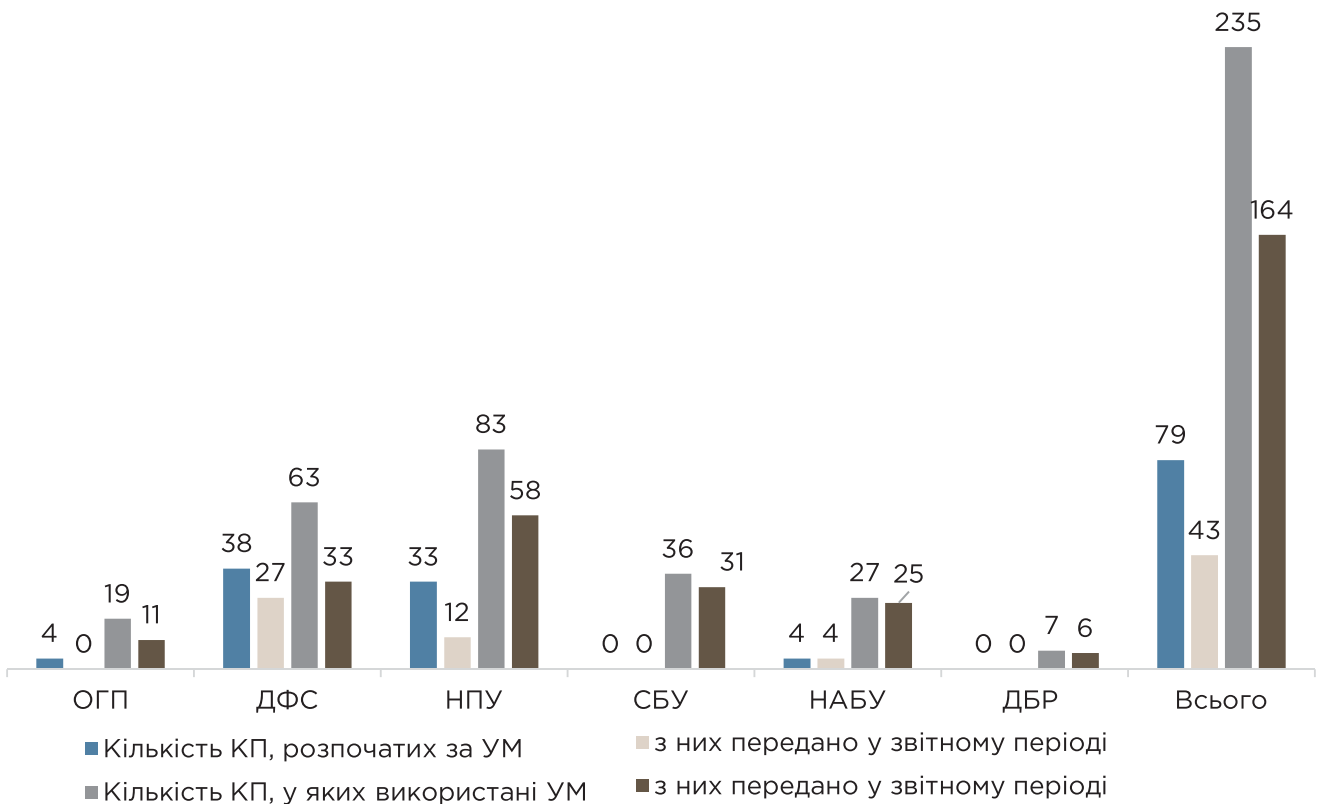

Рис. 5.2

Відповідно до інформації, яка надійшла у 2020 році до Держфінмоніторингу, у кримінальних провадженнях, розпочатих правоохоронними органами за результатами розгляду узагальнених матеріалів Держфінмоніторингу, загальна вартість арештованого та вилученого майна (коштів) становить 2,7 млрд гривень.

6.

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ТА РОЗВИТКУ ЄДИНОЇ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ У
СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ
ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ)
ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ
ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ
ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ
РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ
МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ**

Держфінмоніторинг відповідно до основних завдань, визначених статтею 25 Базового Закону, за звітний період забезпечив функціонування єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ІСФМ).

Забезпечено ведення безперервних технологічних процесів щодо отримання, первинної та аналітичної обробки інформації від СПФМ та державних органів, а також підтримку інформаційного середовища взаємодії з суб'єктами фінансового моніторингу. ІСФМ функціонує в цілодобовому режимі (24 на 7) відповідно до регламентів, затверджених наказами Держфінмоніторингу. Держфінмоніторингом забезпечено функціонування всіх апаратних і програмних комплексів ІСФМ в штатному режимі.

У зв'язку з набиранням чинності нової редакції Базового Закону Держфінмоніторингом були підготовлені відповідні підзаконні та нормативно-правові акти щодо забезпечення функціонування та розвитку ІСФМ. Зазначені акти забезпечують урегулювання нових вимог інформаційного обміну, удосконалення наявного інформаційного обміну та впровадження новітніх цифрових інформаційних технологій в ІСФМ.

Постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 627 «Деякі питання єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення визначено як інформаційну систему, яка забезпечує збирання та обробку інформації та відомостей державних електронних інформаційних ресурсів (ДЕІР), необхідних для проведення Держфінмоніторингом комплексного аналізу інформації фінансового моніторингу.

Також, передбачено використання в цій системі нових технологій інформаційного обміну, зокрема, сервісів системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів СЕВ ДЕІР «Трембіта» та технологій прикладного програмного інтерфейсу (API).

В рамках цієї системи Держфінмоніторингом впроваджено програмне забезпечення обміну інформацією через СЕВ ДЕІР «Трембіта» з сервісами МВС («Перевірка паспортних документів серед викрадених та втрачених», «Перевірка паспортних документів серед недійсних», «Перевірка знаходження особи у розшуку»), а також з використанням API ДЕІР Мін'юсту – з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та ЄДР (рис 6.1).

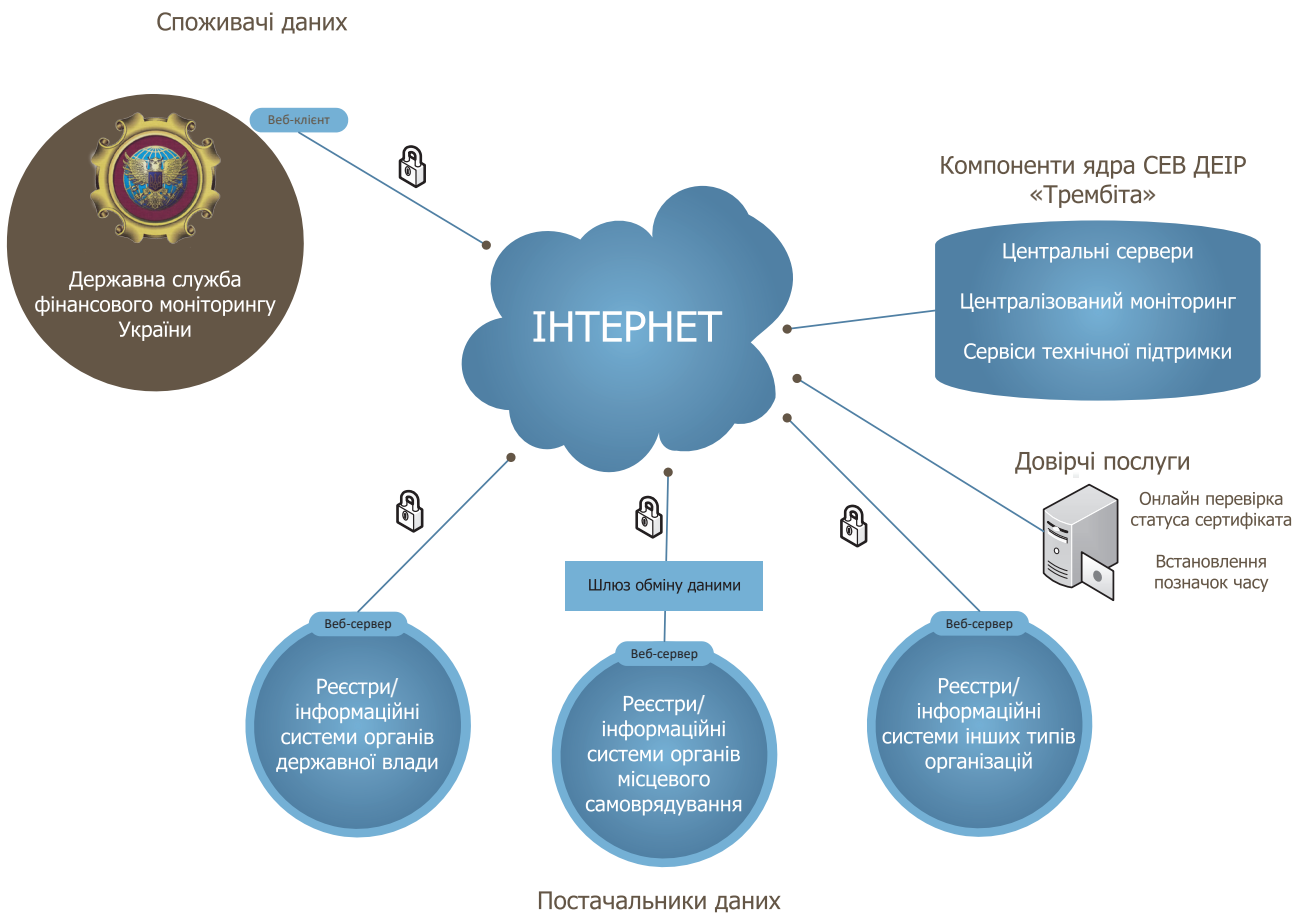

Рис. 6.1

Відповідно до Положення про єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення забезпечувався доступ до інформаційних ресурсів державних органів – суб’єктів єдиної системи шляхом оновлення відповідних інформаційних ресурсів у сховищі даних ІСФМ.

Постановою Кабінету Міністрів України від 09.09.2020 № 850 «Деякі питання організації фінансового моніторингу» основною формою інформаційної взаємодії у сфері ПВК/ФТ, на заміну паперовій, визначено електронну форму з використанням складових інформаційно-телекомунікаційної системи «е-кабінет системи фінансового моніторингу»: особистого кабінету або прикладного програмного інтерфейсу (API).

На основі розроблених технічних вимог Інформаційно-телекомунікаційної системи «електронний кабінет системи фінансового моніторингу» (ІТС «е-кабінет СФМ») за сприянням проєкту технічної допомоги, що надається проєктом «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI), у звітному році Держфінмоніторингом отримано примірник програмного забезпечення Інформаційно-телекомунікаційна система «е-кабінет системи фінансового моніторингу», створено її комплексну систему захисту інформації (рис. 6.2).

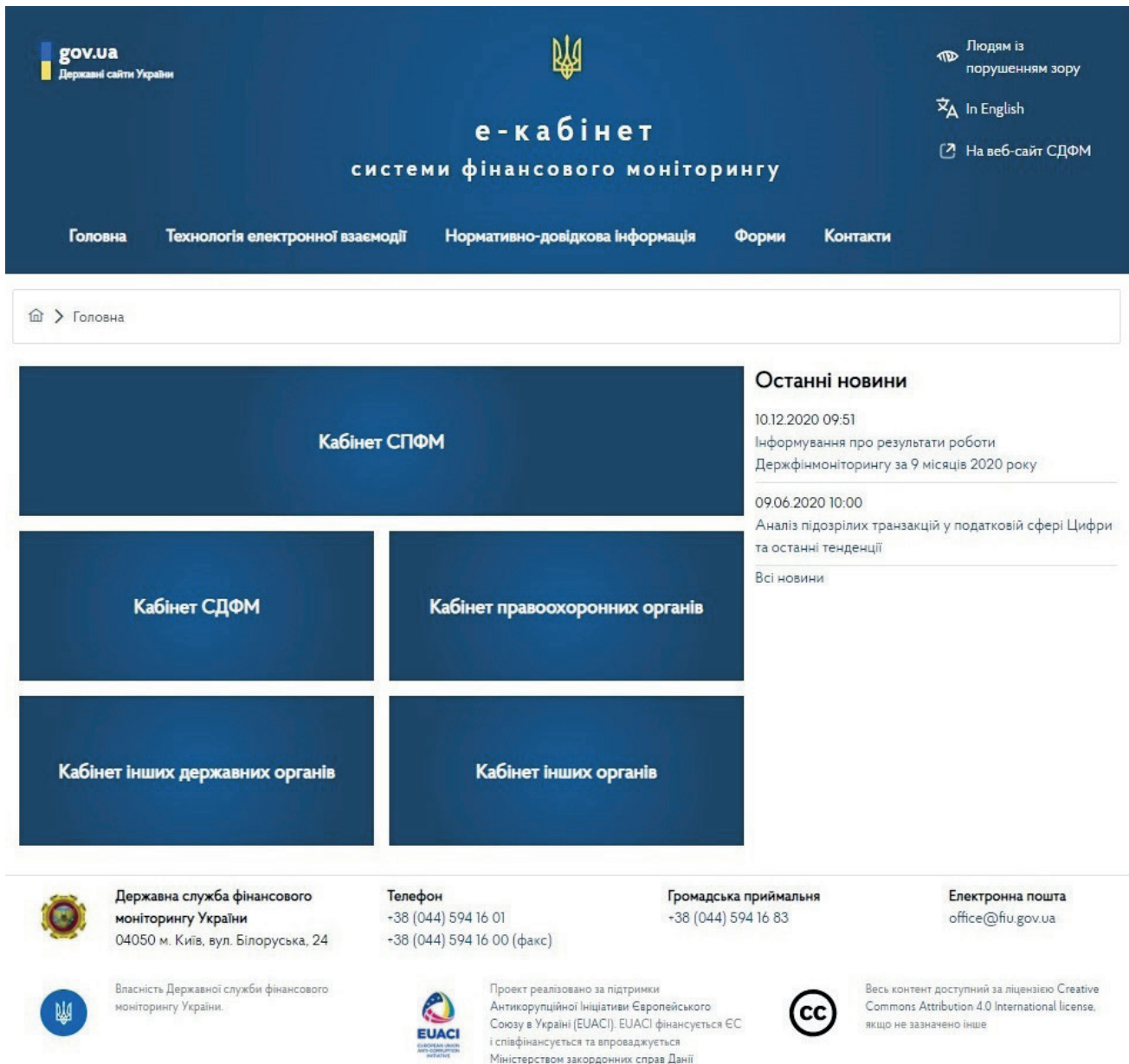

Рис. 6.2. Електронний кабінет

Відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2019 № 546 «Про затвердження Положення про інтегровану систему електронної ідентифікації» забезпечено інтеграцію ІТС «е-кабінет СФМ» з інтегрованою системою електронної ідентифікації (id.gov.ua).

У 2020 році ІТС «е-кабінет СФМ» розгорнуто та налаштовано в Держфінмоніторингу на серверах ІСФМ, проведена її дослідна експлуатація. Комплексна система захисту інформації ІТС «е-кабінет СФМ» пройшла державну експертизу, за результатами якої отримано позитивний експертний висновок та Атестат відповідності, зареєстрований в Адміністрації Держспецзв'язку від 18.12.2020 за № 22336 (рис 6.3).

Рис. 6.3

Відповідно до Порядку подання інформації для взяття на облік (зняття з обліку/поновлення на обліку) суб'єктів первинного фінансового моніторингу, реєстрації, та подання суб'єктами первинного фінансового моніторингу Державній службі фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, іншої інформації, що може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.09.2020 № 850 «Деякі питання організації фінансового моніторингу», Держфінмоніторингом розроблено Порядок створення особистого кабінету СПФМ та доступу до е-кабінету системи фінансового моніторингу, а також Порядок інформаційної взаємодії суб'єктів первинного фінансового моніторингу та Державної служби фінансового моніторингу України (яким визначаються нові формати, структури, реквізити повідомлень, вимоги, довідники для їх заповнення, візуальна форма повідомлень, порядок інформаційної взаємодії СПФМ з Держфінмоніторингом).

На основі зазначених проєктів та доповнень до технічних вимог, в рамках проєкту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні (EUACI), організовано оновлення ІТС «е-кабінет СФМ» щодо обробки нових та модернізованих форм інформаційної взаємодії СПФМ та Держфінмоніторингу.

У 2020 році наказом Держфінмоніторингу від 13.03.2020 № 29 «Про оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність Державної служби фінансового моніторингу України» введено в експлуатацію за підтримки проєкту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI) оновлений офіційний вебсайт Держфінмоніторингу, що зареєстрований у мережі Інтернет за адресою: <https://fiu.gov.ua> (рис 6.4).

gov.ua
Державні сайти України

Людам із порушенням зору
In English

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
фінансового моніторингу України

Про Службу ▾ Законодавство ▾ Діяльність ▾ Фінансовий моніторинг ▾ Громадянам ▾ Пошук

Держфінмоніторинг є органом, уповноваженим Україною на виконання функцій підрозділу фінансової розвідки (ПФР, Financial Intelligence Unit, FIU) та є національним центром для отримання та аналізу: повідомлень про підозрілі операції, іншої інформації, яка має відношення до відмивання коштів, пов'язаних предикатних злочинів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення

Дивитися відео Гаряча лінія

Головне у роботі

- Пріоритети
- Міжнародне співробітництво
- Координація
- Національні ризики

Ключові події

Інформування про результати роботи Держфінмоніторингу за 2020 рік

Комітет MONEYVAL відзначив прогрес України у сфері протидії відмиванню коштів та...

Останні новини

9:30 25.01.2021
Інформування про результати роботи

Рис. 6.4. Оновлений вебсайт Держфінмоніторингу

За результатами проведеного Держкомтелерадіо моніторингу інформаційного наповнення офіційних вебсайтів органів виконавчої влади оновлений офіційний вебсайт Держфінмоніторингу (<https://fiu.gov.ua>) у першому півріччі 2020 року визнано одним із кращих державних сайтів України (перше місце).

Крім того, у звітному році Держфінмоніторинг приділяв значну увагу забезпеченню захисту інформації, кіберзахисту та безпеці інформаційних технологій в ІСФМ. В ході забезпечення функціонування комплексної системи захисту інформації ІСФМ вирішувалися питання забезпечення кіберзахисту та безпеки інформаційних технологій в ІСФМ.

Забезпечення ефективного функціонування впроваджених комплексів засобів захисту з протидії загрозам кібербезпеці, які пройшли державну експертизу у сфері технічного захисту інформації, дозволило за вказаний період виявляти та блокувати відповідні загрози в ІСФМ. А впроваджені захищені інформаційні технології не дали таким атакам та загрозам можливості бути успішно реалізованими.

7.

МІЖВІДОМЧА ВЗАЄМОДІЯ

7.1. Взаємовідносини з регуляторами та іншими державними органами

У 2020 році міжвідомча взаємодія Держфінмоніторингу була сконцентрована на заходах з координації системи фінансового моніторингу, зокрема:

- ➔ забезпечення діяльності Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;
- ➔ забезпечення координації стосовно виконання дій щодо удосконалення національної системи фінансового моніторингу за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL та підготовки другого Звіту про прогрес;
- ➔ укладанні з державними органами та громадськими організаціями спільних документів міжвідомчого характеру;
- ➔ здійсненні безпосереднього обміну інформацією з СДФМ;
- ➔ посиленні взаємодії з громадськістю.

Діяльність Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

Протягом 2020 року Держфінмоніторингом організовано проведення 2-х засідань (друге засідання у форматі відеоконференції) Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, утвореної постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 № 613, на яких обговорювалися важливі для системи фінансового моніторингу питання (рис 7.1).

Рис. 7.1. Засідання Ради

Насамперед, у 2020 році діяльність Ради, як консультативно-дорадчого органу, була спрямована на розгляд та надання пропозицій державним органам щодо реалізації таких основних завдань:

- обговорення проекту другого Звіту про прогрес за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL;
- обговорення та схвалення проекту оновленого Плану дій щодо удосконалення національної системи фінансового моніторингу за результатами 5-го раунду оцінки MONEYVAL;
- приведення СДФМ нормативно-правових актів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом у відповідність до оновленого Базового Закону;
- обговорення результатів та недоліків (Рекомендації 6, 7, 15, 28, 33) другого Звіту про прогрес за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL;
- розгляд результатів та перспектив діяльності Робочих груп, створених при Раді.

Забезпечення координації стосовно виконання плану дій щодо удосконалення національної системи фінансового моніторингу за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL та підготовки другого Звіту про прогрес

Протягом 2020 року Держфінмоніторинг здійснював координацію виконання Плану дій щодо удосконалення національної системи фінансового моніторингу за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом експертів Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) (далі – План дій).

Крім того, з початку 2020 року Держфінмоніторингом, спільно з зацікавленими державними органами опрацьовувався другий Звіт про прогрес за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL.

Другий Звіт про прогрес в рамках процедури посиленого моніторингу аналізує прогрес України щодо усунення недоліків технічної відповідності, а також щодо впровадження нових вимог, що стосуються Рекомендацій FATF, до яких були внесені зміни з моменту затвердження Звіту взаємної оцінки України: Рекомендація 15.

Проект другого Звіту про прогрес за результатами 5-го раунду оцінки Комітетом MONEYVAL розглядався в рамках 2-ї Міжсесійної консультації MONEYVAL (22 травня – 10 липня 2020 р.), де був затверджений та згодом опублікований (рис 7.2).

Важливим показником для України є підвищення рейтингу та досягнення позитивної оцінки відповідності Стандартам FATF щодо Рекомендації 5 та Рекомендації 35.

Висновками міжнародних експертів відзначено, що Україна в значній мірі імплементувала норми щодо протидії фінансуванню тероризму, а також підвищила санкції за порушення вимог законодавства в сфері ПВК/ФТ, визначивши їх відповідними, переконливими та такими, що даватимуть стримуючий ефект.

Представлення третього Звіту про прогрес України за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL планується до кінця III кварталу 2021 року.

Рис. 7.2. Перша сторінка Звіту

Укладання з державними органами та громадськими організаціями спільних документів міжвідомчого характеру

З метою удосконалення механізмів інформаційної взаємодії між учасниками системи фінансового моніторингу, станом на 31.12.2020 укладено документи про міжвідомчу співпрацю Держфінмоніторингу із 6 СДФМ, 24 державними органами, 26 іншими установами і організаціями.

Зокрема, у 2020 році Держфінмоніторингом було підписано з державним підприємством «Національні інформаційні системи» Протокол автоматизованого доступу Держфінмоніторингу до Державного реєстру обтяжень рухомого майна.

Водночас, представники Державної служби фінансового моніторингу України 24 лютого 2020 року взяли участь у експертному круглому столі «Час відкритись!».

Участь у вказаному заході взяли регіональний координатор Open Government Support Unit (Європа), представник Асоціації інноваційного управління (Австрія), представники організації OpenOwnership та національні експерти.

Під час вказаного заходу було презентовано національні проєкти Концепції та Плану реалізації механізму перевірки достовірності інформації про кінцевого бенефіціарного власника, що міститься в ЄДР.

Міжнародними експертами було презентовано інформацію з актуальних питань порядку денного у сфері бенефіціарної власності та дотримання основних принципів перевірки інформації про бенефіціарних власників.

Держфінмоніторингом під час вказаного заходу було акцентовано особливу увагу на необхідності активного включення зацікавлених державних органів у практичну роботу щодо розбудови механізму перевірки інформації про кінцевих бенефіціарних власників.

Наприкінці вказаного заходу відбулась урочиста церемонія підписання Меморандуму про стратегічне партнерство з розбудови механізму перевірки інформації про кінцевих бенефіціарних власників та створення першої Транснаціональної електронної лабораторії (BO TeLAB) (рис 7.3).

Рис. 7.3

Здійснення безпосереднього обміну інформацією з СДФМ

З метою підвищення ефективності здійснення нагляду за додержанням СПФМ вимог законодавства з питань ПВК/ФТ, у рамках прийнятих спільних наказів про співпрацю з Мінфіном, НКЦПФР, Нацкомфінпослуг, Мінінфраструктури, Мін'юстом, Мінекономіки, Мінцифри та НБУ, Держфінмоніторингом протягом 2020 року надавалась зазначеним СДФМ наступна інформація, зокрема:

- ➔ адміністративні дані щодо фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, які отримані Держфінмоніторингом від СПФМ;
- ➔ інформація щодо помилок, допущених СПФМ при поданні інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;
- ➔ відомості щодо обліку СПФМ у Держфінмоніторингу;
- ➔ інформація про виявлені Держфінмоніторингом факти, що можуть свідчити про порушення СПФМ вимог законодавства;
- ➔ інформація щодо складених Держфінмоніторингом протоколів про адміністративні правопорушення, вчинені посадовими особами СПФМ, та результатів їх розгляду;
- ➔ відомості про аналіз методів та фінансових схем легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Взаємодія з громадськістю

Протягом 2020 року Держфінмоніторингом забезпечено тісну співпрацю з учасниками громадянського суспільства, яка полягала насамперед в:

- ➔ організації роботи Громадської ради при Держфінмоніторингу;
- ➔ проведенні громадської експертизи проектів нормативно-правових актів;
- ➔ інформуванні у ЗМІ про проведену роботу.

З метою удосконалення механізмів взаємодії Держфінмоніторингу з громадськістю на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» у 2020 році Держфінмоніторинг всіляко сприяв діяльності Громадської ради при Держфінмоніторингу.

Загалом Громадською радою при Держфінмоніторингу у 2020 році проведено 3 засідання у форматі відеоконференції, на яких розглянуті та вирішені нагальні питання взаємодії Держфінмоніторингу з громадськістю, а також розглянуті проекти актів та обговорені чинні акти у сфері фінансового моніторингу. Матеріали засідання Громадської ради при Держфінмоніторингу розміщуються на офіційному вебсайті Держфінмоніторингу.

Також, Держфінмоніторингом виконано Орієнтовний план проведення консультацій з громадськістю на 2020 рік, який погоджено з Громадською радою при Держфінмоніторингу і розміщено на офіційному вебсайті Держфінмоніторингу.

Крім того, для більшого інформування громадськості про національну систему фінансового моніторингу Головою Держфінмоніторингу було 10.04.2020 представлено Публічний звіт.

В цілому, в рамках взаємодії з громадськістю Держфінмоніторингом у 2020 році організовано:

- ➔ участь представників громадськості у міжнародних науково-практичних семінарах з питань ПВК/ФТ;
- ➔ розміщення на офіційному вебсайті Держфінмоніторингу понад 1900 повідомлень інформаційного характеру у сфері фінансового моніторингу;
- ➔ розміщення інформації про діяльність Держфінмоніторингу на власних сторінках у соціальних мережах Facebook, Twitter, LinkedIn, Telegram, YouTube;
- ➔ розміщення інформаційних матеріалів Держфінмоніторингу на Урядовому Веб-порталі.

7.3. Методичне забезпечення, навчання суб'єктів фінансового моніторингу

Держфінмоніторинг протягом 2020 року з метою допомоги в діяльності учасників ПВК/ФТ активно працював на методологічній ниві.

Так, Держфінмоніторингом за сприяння Координатора проєктів ОБСЄ в Україні, з урахуванням вимог Директив ЄС 2015/849 та 2018/843 стосовно посилення вимог до прозорості бенефіціарної власності, за результатами узагальнення національного законодавства, кращих міжнародних практик, тематичних досліджень та невирішених проблемних питань, підготовлено Керівні настанови щодо розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників (рис 7.5).

Керівні настанови стосуються розкриття інформації про КБВ юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, громадських формувань, трастів та інших (подібних до трастів) правових утворень та підготовлені з метою окреслення проблемних питань, вирішення яких стане передумовою побудови в Україні ефективного механізму ідентифікації, валідації та верифікації даних про КБВ.

Також, Держфінмоніторингом за результатами проведеного чергового річного дослідження ризиків використання неприбуткових організацій у схемах відмивання злочинних доходів та/або фінансування тероризму підготовлено огляд на тему «Використання неприбуткових організацій в незаконних цілях» (рис. 7.6).

Результати дослідження свідчать, що неприбуткові організації можуть використовуватися безпосередньо з метою вчинення предикатного злочину та/або для відмивання коштів та/або фінансування тероризму, а також слугувати прикриттям для незаконної діяльності інших пов'язаних суб'єктів.

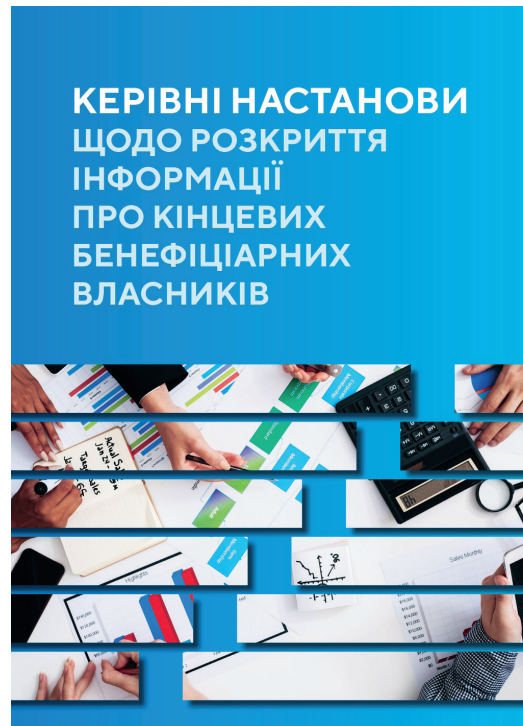

Рис. 7.5

Рис. 7.6

Результати цього дослідження можуть бути використані для зменшення потенційних ризиків відмивання коштів та/або фінансування тероризму за участю неприбуткових організацій. Розуміння загроз та способів незаконного використання НПО та оцінювання відповідних ризиків дозволить нівелювати ймовірність залучення їх до відмивання злочинних доходів, фінансуванню тероризму та сепаратизму.

Крім того, Держфінмоніторингом узагальнено та розміщено на власному вебсайті міжнародну практику визначення критеріїв/показників/індикаторів ризикових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення (рис 7.7).

Узагальнені критерії рекомендується для використання СПФМ під час виконання вимог Базового Закону в частині виявлення підозрілих фінансових операцій та формування внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу.

Разом з тим, протягом 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь у 28 освітніх заходах, що були організовані ДННУ «Академія фінансового управління», Інститутом права та післядипломної освіти Мін'юсту, Інститутом підвищення професійного рівня «Радник» та іншими.

У зазначених заходах взяли участь понад 3460 осіб – представники суб'єктів фінансового моніторингу та наукового середовища.

Зокрема, у місті Львові з 10 по 11 грудня 2020 року відбулась інтегрована панельна дискусія, організована Держфінмоніторингом під егідою Координатора проєктів ОБСЄ на тему «Фінансовий моніторинг 2020».

Участь у дискусії взяли представники Верховної Ради України, Координатор проєктів ОБСЄ, Держфінмоніторингу, НКЦПФР, НБУ, Мінфіну, Мінцифри, Апарату Ради Національної безпеки і оборони України, правоохоронних органів та ін (рис. 7.8).

Рис. 7.7

Рис. 7.8. Учасники панельної дискусії

7. МІЖВІДОМЧА ВЗАЄМОДІЯ

Також, у заході брали участь міжнародні експерти у сфері ПВК/ФТ, зокрема постійний партнер EU-ACT Project, UNODC (Управління ООН щодо наркотиків та злочинності) та Партнерство ЄС щодо належного урядування.

Особлива увага під час дискусії було приділено питанням, що допоможуть зрозуміти актуальні ризики відмивання коштів та фінансування тероризму в різних секторах економіки. Окремий акцент під час обговорення було зроблено на обміні досвідом щодо найкращих практик антилегалізаційного стримування, а також особливостях імплементації міжнародних норм у національне законодавство на прикладі провідних країн світу.

Також, протягом 2020 року представниками Держфінмоніторингу взято участь у 56 освітніх заходах організованих Академією фінансового моніторингу, участь в яких взяли майже 2230 слухачі.

Загалом протягом 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь у 84 освітніх заходах, проведених для майже 5700 осіб.

7.4. Національна оцінка ризиків

З метою підготовки до проведення третьої Національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, яка запланована на 2022 рік, Держфінмоніторингом протягом 2020 року здійснювались наступні заходи.

У відповідності до нової редакції Базового Закону було розроблено Порядок збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, інших державних органів, що беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, схвалення та оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 05.08.2020 № 690.

Крім того, розпочато аналіз кращих міжнародних практик проведення Національних оцінок ризиків з метою оновлення Методики національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму в Україні.

На основі оновленої методики Україною, в ході третьої національної оцінки ризиків, заплановано здійснити заходи, спрямовані на виявлення, аналіз та оцінку ризиків фінансування розповсюдження зброї масового знищення, та наслідків їх прояву на національному рівні.

8.

ДІЯЛЬНІСТЬ АКАДЕМІЇ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Академія фінансового моніторингу відповідно до своїх основних завдань проводить перепідготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері ПВК/ФТ з метою забезпечення єдиного підходу до перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів СДФМ, правоохоронних, розвідувальних та судових органів, представників СПФМ, відповідальних за його проведення, а також представників іноземних держав та міжнародних організацій.

Починаючи з 2005 та до кінця 2020 років було підготовлено понад 17 900 фахівців з питань фінансового моніторингу.

У 2020 році в Академії фінансового моніторингу пройшли навчання 2367 слухачів, з них:

➔ 728 фахівців – у рамках державного замовлення (рис 8.1);

Рис. 8.1

➔ 1639 фахівців – відповідальних осіб СПФМ (рис. 8.2).

Кількість відповідальних працівників СПФМ, що пройшли навчання у 2020 році

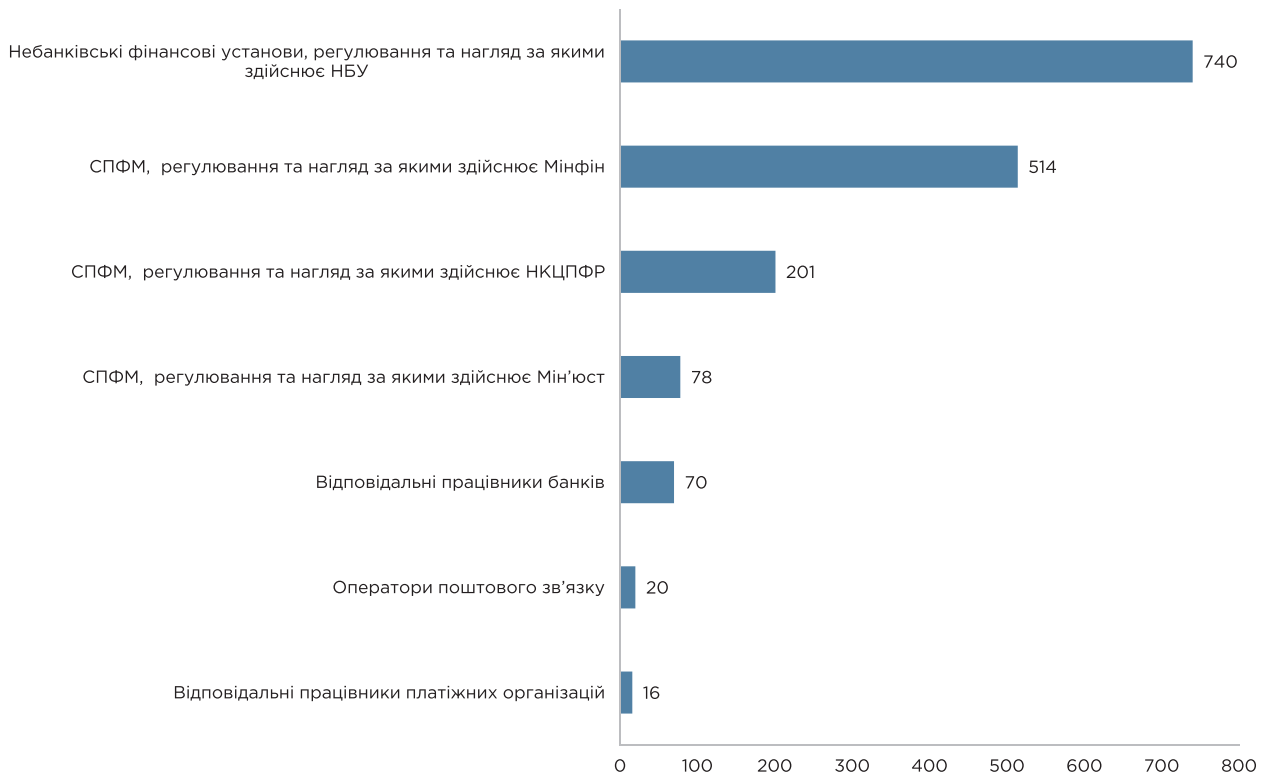

Рис. 8.2

Також, у 2020 році проведено тематичні семінари, в яких взяли участь 394 особи, а саме:

- ➔ «Здійснення фінансового моніторингу небанківськими фінансовими установами за вимогами НБУ» – 48 осіб (м. Львів);
- ➔ «Нотаріус як СПФМ» для спеціально визначених СПФМ – нотаріусів – 87 осіб (м. Харків) та 20 осіб (м. Київ);
- ➔ «Іновації законодавства у сфері фінансового моніторингу» – 231 особа (м. Київ) та 8 осіб (м. Львів).

Динаміка показників навчання в Академії за останні роки наведена на рис. 8.3.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020 № 406 «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» в ДЗПО «Академія фінансового моніторингу», з метою виконання освітніх програм, а також забезпечення проходження навчання з питань фінансового моніторингу, запроваджена digital-платформа, яка дозволяє організувати освітній процес із використанням технологій дистанційного навчання.

З метою успішного функціонування digital-платформи спеціалістами Держфінмоніторингу та представниками Академії фінансового моніторингу були актуалізовані теми з урахуванням нового законодавства у сфері ПВК/ФТ.

8. ДІЯЛЬНІСТЬ АКАДЕМІЇ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

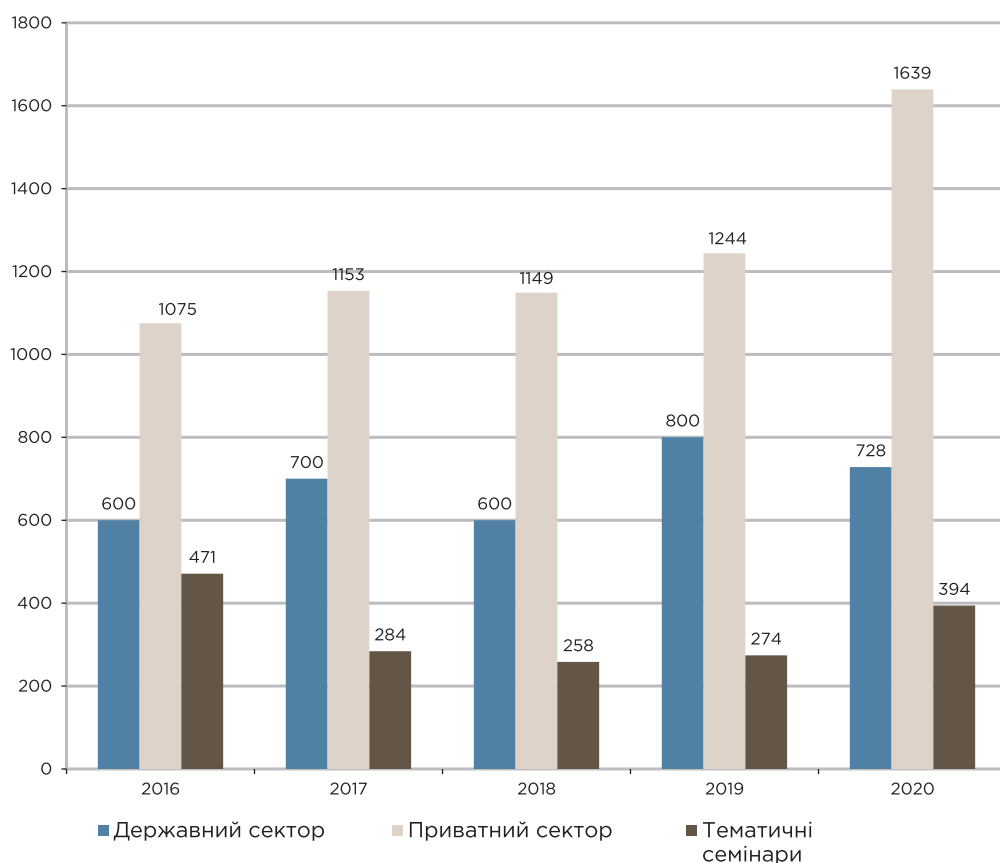

Рис. 8.3

Крім того, у 2020 році працівниками Академії фінансового моніторингу взято участь у підготовці та проведенні наступних заходів:

- ➔ на базі digital-платформи 2-денного міжнародного вебінару на тему: «Покращення роботи правоохоронних органів під час паралельних фінансових розслідувань в Україні», організованого за підтримки Консультативної місії ЄС (EUAM Ukraine) та Проекту «Дія-ЄС» (Eu-Act Project) (16 – 17 червня 2020 року);
- ➔ тренінгу «Боротьба з корупцією», що організовувався Турецьким агентством зі співробітництва та координації (TIKA) та Турецькою міжнародною академією протидії наркотикам та організованій злочинності (TADOC) (14 – 16 вересня 2020 року);
- ➔ міжнародної науково-практичної Zoom-конференції на тему «Стратегія стримування ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму», організованої Держфінмоніторингом за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні (24 – 25 вересня 2020 року);
- ➔ одноденного семінару щодо дотримання вимог законодавства щодо протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму у сфері грального бізнесу (25 вересня 2020 року);
- ➔ інтегрованої панельної дискусії «Фінансовий моніторинг 2020», організованої Держфінмоніторингом за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні (10 – 11 грудня 2020 року, м. Львів).

9.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

9.1. Робота з міжнародними організаціями

Однією з важливих складових діяльності Держфінмоніторингу є налагодження співпраці з міжнародними установами та іноземними партнерами, які відповідають за організацію ефективної протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Протягом 2020 року Держфінмоніторинг активно співпрацював з провідними міжнародними організаціями та установами, які опікуються питаннями протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, такими як: Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Комітет Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), Егмонтська група підрозділів фінансової розвідки світу, Рада Європи, Управління ООН з питань наркотиків та злочинності (UNODC), Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), проєкт «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI), Організація за демократію та економічний розвиток (ГУАМ) та інші міжнародні організації.

Також, у 2020 році представниками Держфінмоніторингу представлено досвід України у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму та покращено співробітництво у ході семінарів міжнародного рівня, які проводились за сприяння провідних міжнародних організацій.

Крім того, Держфінмоніторинг, відповідно до покладених на нього завдань, укладає міжнародні договори міжвідомчого характеру (Меморандуми про взаєморозуміння) з підрозділами фінансової розвідки іноземних країн. Держфінмоніторингом протягом 2003 – 2020 років підписано 79 таких Меморандумів.

Крім того, протягом 2020 року проводились переговори з ПФР Королівства Саудівська Аравія, ПФР Туркменістану, ПФР Мальти, ПФР Святого Престолу/Державою-містом Ватикан щодо підписання Меморандумів про взаєморозуміння та вживалися заходи на національному рівні щодо погодження проєктів текстів Меморандумів для їх подальшого підписання.

9.1.1. Співробітництво з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)

Протягом звітного періоду представники Держфінмоніторингу брали участь:

- ➔ у віртуальному форумі FATF для наглядових органів з метою обговорення викликів у сфері нагляду за ВНУП, організованому Секретаріатом FATF (27 травня 2020 року);
- ➔ у вебінарі на тему: «COVID-19 та зміна структури ризиків щодо відмивання коштів та фінансування тероризму», організованому Секретаріатом FATF (30 липня 2020 року);
- ➔ у вебінарі на тему: «Вплив COVID-19 на виявлення відмивання коштів та фінансування тероризму», організованому Секретаріатом FATF (31 липня 2020 року);
- ➔ у віртуальній зустрічі експертів (JEM) FATF (23 – 26 листопада 2020 року).

Також, протягом 2020 року було опрацьовано та надано до Секретаріату FATF оновлену інформацію щодо фінансування ІДІЛ, Аль-Каїди та пов'язаних з ними організацій.

9.1.2. Співробітництво з Радою Європи (Комітетом експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL)/Європейською Комісією

Протягом звітного періоду, за наслідками 5-ого раунду оцінки України, Держфінмоніторингом на адресу MONEYVAL надіслано 2-ий Звіт про прогрес України у сфері ПВК/ФТ, який розглядався в рамках 2-ї Міжсесійної консультації MONEYVAL за «письмовою» процедурою, передбаченою Правилами та процедурами MONEYVAL щодо проведення 5-го раунду взаємної оцінки у зв'язку з обмеженнями, спричиненими пандемією COVID-19.

Як наслідок, MONEYVAL схвалив та опублікував 2-ий звіт про прогрес України в рамках 5-го раунду взаємних оцінок.

Важливим показником для України стало підвищення рейтингу та досягнення позитивної оцінки відповідності стандартам FATF щодо Рекомендації 5 та Рекомендації 35.

Водночас, MONEYVAL продовжуватиме здійснювати моніторинг України в частині покращення рейтингів за такими напрямками як:

- ➔ новітні технології (Рекомендація 15);
- ➔ фінансові санкції, пов'язані з тероризмом (Рекомендація 6);
- ➔ фінансові санкції, пов'язані з фінансуванням розповсюдженням зброї масового знищення (Рекомендація 7);
- ➔ регулювання і нагляд за представниками ВНУП (Рекомендація 28);
- ➔ ведення національної статистики з протидії ПВК/ФТ (Рекомендація 33).

Також, представники Держфінмоніторингу взяли участь у наступних заходах MONEYVAL:

- ➔ у засіданні оцінювачів Комітету MONEYVAL за результатами виїзної місії до Словацької Республіки з метою обговорення проєкту звіту за результатами проведення в рамках 5-го раунду взаємної оцінки Словацької Республіки, який підготовлено оцінювачами Комітету MONEYVAL (м. Страсбург, Французька Республіка) (28 - 30 січня 2020 року);
- ➔ у віртуальних робочих зустрічах MONEYVAL (30 червня - 3 липня 2020 року);
- ➔ у віртуальному засіданні «віч-на-віч» в рамках 5-го раунду взаємної оцінки MONEYVAL Словацької Республіки (6 - 10 липня 2020 року);
- ➔ у 60-му Пленарному засіданні MONEYVAL, яке, у зв'язку з обмеженнями, спричиненими пандемією COVID-19, проходило у «гібридному» режимі (16 - 18 вересня 2020 року) (рис 9.1).

Рис. 9.1

У ході Пленарного засідання здійснено розгляд та прийнято рішення щодо проектів Звітів про взаємну оцінку Словацької Республіки та Грузії в рамках 5-го раунду взаємної оцінки MONEYVAL.

Також, у ході Пленарного засідання обговорювалися питання, передбачені порядком денним, зокрема щодо:

- ➔ звіту про прогрес в рамках 5-го раунду оцінки острову Мен;
- ➔ звітів про прогрес в рамках 4-го раунду оцінки Румунії та Боснії і Герцоговини;
- ➔ якості, послідовності та горизонтальності в процесах взаємних оцінок MONEYVAL;
- ➔ тем типологічних досліджень на 2020 – 2021 роки;
- ➔ ініціатив у сфері ПВК/ФТ на інших форумах;
- ➔ призначення команд доповідачів для звітів про прогрес для розгляду в ході 61-го Пленарного засідання MONEYVAL. Представників України було призначено доповідачами щодо 2-го Звіту про прогрес Албанії в рамках процедури посиленого моніторингу.

Крім того, протягом звітного періоду, представників України було призначено доповідачами щодо 1-го Звіту про прогрес Чеської Республіки в рамках процедури посиленого моніторингу.

Також, в рамках діяльності MONEYVAL, було опрацьовано та надано до Секретаріату MONEYVAL приклад справи, що ілюструє ризики ВК/ФТ, пов'язані з віртуальними активами.

9.1.3. Співробітництво з Егмонтською групою підрозділів фінансових розвідок

У період з 27 по 29 січня 2020 року, представник Держфінмоніторингу взяв участь у засіданнях Робочої групи з питань обміну інформацією Егмонтської групи підрозділів фінансових розвідок, які проходили у м. Балаклава, Республіка Маврикій (рис 9.2).

Рис. 9.2. Учасники засідань

9. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У ході зазначених засідань представник Держфінмоніторингу взяв участь в обговоренні таких проєктів Егмонтської групи:

- ➔ «Повернення активів – Роль ПФР»;
- ➔ «Широкомасштабні транскордонні схеми відмивання коштів»;
- ➔ «Ризики кіберзлочинності та FinTech»;
- ➔ «Відмивання доходів, одержаних від вчинення тяжких податкових злочинів» та інші.

Потрібно відзначити, що проєкт «Повернення активів – Роль ПФР» направлений на вивчення питання участі ПФР та їх ролі в процесі повернення активів. Держфінмоніторинг разом з ПФР Румунії є співлідерами цього проєкту. Протягом року здійснювалася постійна робота в рамках проєкту, у т.ч. над підготовкою звіту та інших допоміжних практичних рішень, які б допомогли ПФР та правоохоронним органам у їх роботі.

Також, представниками Держфінмоніторингу було взято участь у наступних заходах:

- ➔ в онлайн семінарі з питань фінансових розслідувань злочинів у дикій природі та лісовому господарстві (2 – 5 червня 2020 року);
- ➔ у дистанційних Регіональних круглих столах ECOFEL щодо Кращих практик стосовно COVID-19 (17 – 18 червня 2020 року);
- ➔ у віртуальній зустрічі для обговорення різних проєктів, оновлень та бізнес-плану на 2020 – 2021 роки (6 липня 2020 року);
- ➔ у віртуальних операційних навчальних сесіях ECOFEL (7 – 9 липня 2020 року);
- ➔ у ряді онлайн вебінарів на тему: FinTech, віртуальні активи (8 – 9 липня 2020 року);
- ➔ в онлайн зустрічі на платформі Microsoft Teams щодо IEWG проєкту «Висновки широкомасштабних транскордонних схем ВК» та у віртуальній практичній сесії (29 жовтня 2020 року та 26 листопада 2020 року відповідно).

9.1.4. Співробітництво з Європейським Союзом

У 2020 році представники Держфінмоніторингу взяли участь у наступних заходах:

- ➔ у робочій зустрічі з представниками EUAM, з метою обговорення питань щодо проведення спільних міжнародних семінарів в рамках проєкту Консультативної місії ЄС в Україні в 2020 році (13 січня 2020 року);
- ➔ у робочій зустрічі з представниками компанії THETARAY та DATAS Technology, а також з представниками EUAM, з метою обговорення платформи для виявлення загроз фінансових злочинів та захисту критичної інфраструктури (24 лютого 2020 року);
- ➔ у робочій зустрічі з представниками EUAM з метою обговорення питань щодо проведення міжнародних семінарів (2 березня 2020 року);
- ➔ у вебінарі організованому EUAM щодо вивчення практики країн ЄС у реалізації методології «єдиних контактних пунктів» (14 травня 2020 року);
- ➔ у семінарі, організованому EUAM на тему використання відкритих джерел інформації, як інструменту для фінансових розслідувань (18 листопада 2020 року).

9.1.5. Співробітництво з Міжнародним Валютним Фондом

06 травня 2020 року, відбулась робоча зустріч представників Держфінмоніторингу з представниками МВФ з використанням платформи (Webex) щодо ризиків та типологій у сфері ПВК/ФТ стосовно діяльності на ринку нерухомості.

Крім того, здійснювались поточні консультації щодо питань розвитку системи ПВК/ФТ в Україні.

9.1.6. Співробітництво у рамках проєкту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI)

15 травня 2020 року представник Держфінмоніторингу взяв участь у презентації (у форматі вебінару, на платформі Zoom) результатів опитування підприємців, експертів і населення «Корупція в Україні 2020: Розуміння, сприйняття, поширеність», організованій проєктом «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI) та Національним агентством з питань запобігання корупції.

27 серпня 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь у віртуальній зустрічі щодо обговорення напрямів співробітництва на період 2020 – 2022 рр., організованій проєктом «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI).

У період 19 – 23 жовтня 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь в онлайн тренінгу Базельського інституту з розширеного оперативного аналізу.

9.1.7. Співробітництво з Радою Європи в рамках проєкту «Посилення заходів щодо протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в Україні»

У 2020 році представники Держфінмоніторингу взяли участь у наступних заходах:

- ➔ у тренінгу «Ідентифікація ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму, пов'язаних з юридичними особами» (15 – 16 січня 2020 року);
- ➔ у базовому тренінгу по i2 ANB (17 – 19 червня 2020 року);
- ➔ у просунутому тренінгу для аналітиків щодо використання аналітичного програмного забезпечення (i2 ANB) (22 – 24 липня 2020 року);
- ➔ у робочій зустрічі представників Держфінмоніторингу з представниками проєкту PGG стосовно обговорення імплементації проєкту (11 вересня 2020 року);
- ➔ в онлайн-заході «Поліпшення життя громадян шляхом кращого врядування» (5 – 7 жовтня 2020 року);
- ➔ у круглому столі з обговорення посібника з фінансових розслідувань (22 жовтня 2020 року);
- ➔ в онлайн зустрічі з міжнародним експертом з Великобританії щодо ризиків ПВК/ФТ, пов'язаних з неприбутковими організаціями (27 жовтня 2020 року);
- ➔ в онлайн форумі «Контроль корупційних ризиків в умовах кризи» (9 грудня 2020 року).

9.1.8. Співробітництво з Організацією за демократію та економічний розвиток (ГУАМ)

У період з 3 по 4 березня 2020 року, представник Держфінмоніторингу взяв участь у 10-ому засіданні Робочої групи з кібербезпеки, з метою поглиблення знань та покращення співпраці у сфері кібербезпеки.

9.1.9. Участь у діяльності Конференції Сторін Конвенції Ради Європи № 198

Протягом 2020 року Держфінмоніторингом направлено на адресу Мін'юсту інформацію щодо положень національного законодавства стосовно статті 3 «Заходи з конфіскації», та пункту «с» частини другої статті 7 «Слідчі повноваження та методи» у взаємозв'язку з частиною першою статті 19 «Запит про моніторинг банківських операцій» Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму (CEST №198).

Також, Держфінмоніторингом направлено на адресу Мін'юсту інформацію щодо застереження стосовно застосування статті 47 «Міжнародне співробітництво для відстрочення підозрілих операцій», а також додатково до пункту 13 статті 46 «Співробітництво між ПФР» Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму (CEST №198).

У період 27 – 28 жовтня 2020 року представник Держфінмоніторингу взяв участь у 12-му віртуальному засіданні Конференції Сторін Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук,

арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму (CETS №198).

9.1.10. Співробітництво з Міжнародною та іberoамериканською фундацією з адміністрування і громадської політики (FIIAPP) Європейського Союзу в рамках проєкту «ДІЯ-ЄС: Заходи ЄС з питань протидії наркотикам та організованій злочинності, інтенсивне співробітництво та нарощування потенціалу для боротьби з організованою злочинністю у сфері наркоторгівлі вздовж «героїнового маршруту»

У 2020 році представники Держфінмоніторингу взяли участь у наступних заходах:

- ➔ у робочій зустрічі з представником EU-ACT, з метою обговорення питань розробки Посібника щодо здійснення фінансових розслідувань, забезпечення розбудови спроможностей ПФР, а також підготовки плану професійної підготовки персоналу ПФР (4 лютого 2020 року);
- ➔ у рамках проєкту EU-ACT у семінарі VI щодо планування та огляду роботи на 2020 рік (11 лютого 2020 року);
- ➔ на базі digital-платформи Академії фінансового моніторингу у 2-денному міжнародному вебінарі на тему: «Покращення роботи правоохоронних органів під час паралельних фінансових розслідувань в Україні» (16 – 17 червня 2020 року);
- ➔ у робочій зустрічі з Регіональним координатором проєкту EU-ACT в Україні щодо вирішення організаційних питань стосовно проведення навчань для працівників Держфінмоніторингу з питань візуального аналізу інформації на платформі i2 в рамках проєкту EU-ACT (10 вересня 2020 року);
- ➔ у робочій зустрічі з представником EU-ACT, яка була присвячена тренінгу для роботи аналітиків з програмним забезпеченням IBM i2 Analyst's Notebook (30 вересня 2020 року);
- ➔ у тренінгу для роботи аналітиків з програмним забезпеченням IBM i2 Analyst's Notebook, організованому EU-ACT (30 вересня – 2 жовтня 2020 року).

Крім того, у рамках зазначеного тренінгу, з метою підвищення інституційних спроможностей Держфінмоніторингу в контексті аналітичних можливостей, проєктом «ДІЯ-ЄС» було передано нові персональні комп'ютери.

Також, протягом 2020 року було опрацьовано та надано проєкт Методичного посібника з фінансових розслідувань для подальшого опрацювання Регіональному координатору ЄС «Action against Drugs and Organised Crime» пану Хосе Мануелю Колодрасу (Старшому офіцеру проєкту Ради Європи PGG II project «Strengthening measures to counter money laundering and financing of terrorism in Ukraine»).

9.1.11. Співробітництво з Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Координатором проєктів ОБСЄ в Україні

У рамках імплементації проєкту Координатора проєктів ОБСЄ в Україні «Допомога Україні у посиленні спроможності системи фінансового моніторингу виявляти ризики відмивання коштів та фінансування тероризму», у період з 24 – 25 вересня 2020 року, представники Держфінмоніторингу взяли участь у міжнародному науково-практичному семінарі на тему «Стратегія стримування ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму» (на платформі Zoom), організованому Координатором проєктів ОБСЄ в Україні.

У період 10 – 11 грудня 2020 року, представники Держфінмоніторингу взяли участь в інтегрованій панельній дискусії на тему: «Фінансовий моніторинг 2020» (м. Львів).

Також за сприяння зазначеного проєкту здійснено:

- ➔ друк Типологічних досліджень, підготовлених Держфінмоніторингом щодо відмивання доходів від привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів;

- ➔ підготовку та друк Керівництва з ризик-орієнтованого підходу для спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу;
- ➔ підготовку та друк Керівних настанов щодо розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників.

9.1.12. Співробітництво з НАТО в рамках Річної національної програми співробітництва Україна-НАТО

У рамках продовження співробітництва з НАТО, протягом звітнього періоду, за підтримки Програми професійної підготовки Україна – НАТО при офісі зв'язку НАТО, представник Держфінмоніторингу 13 – 14 лютого 2020 року взяв участь у навчальному тренінгу, в рамках річного модульного навчального курсу стосовно актуальних питань державної політики євроатлантичної інтеграції України «100 чемпіонів», на тему «Навички публічних виступів», який проводився для державних службовців сектору безпеки та оборони, що залучені до розробки річних національних програм під егідою Комісії України – НАТО.

У період 23 – 27 червня 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь в навчальному онлайн модулі з питань рівності між чоловіками та жінками для державних службовців в рамках річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО, організованому Національним Демократичним Інститутом за ініціативи Офісу Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України та Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів.

У період 26 – 27 листопада 2020 року представник Держфінмоніторингу взяв участь в онлайн тренінгу на тему «Стратегічні комунікації Річної Національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО».

18 грудня 2020 року представник Держфінмоніторингу взяв участь в 3-му онлайн модулі з питань рівності між чоловіками та жінками.

9.1.13. Міжнародні заходи загального характеру

За сприянням Управління ООН з питань наркотиків і злочинності (UNODC) представники Держфінмоніторингу взяли участь у наступних заходах:

- ➔ у тренінгу щодо оперативного аналізу фінансової інформації для виявлення ризику відмивання доходів та фінансування тероризму (м. Ташкент, Республіка Узбекистан, 21 – 24 січня 2020 року) (рис 9.3);

Рис. 9.3

9. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

- ➔ у тренінгу щодо стратегічного аналізу фінансової інформації для виявлення ризиків відмивання доходів та фінансування тероризму (етап 2) (м. Ташкент, Республіка Узбекистан, 11 – 14 лютого 2020 року);
- ➔ у тренінгу «Зміцнення потенціалу контролюючих органів по ПВК/ФТ: міжнародні стандарти та найкращі практики» (25 листопада 2020 року);
- ➔ в онлайн семінарі «Міжнародні мережі відмивання коштів» (14 – 16 грудня 2020 року).

27 лютого 2020 року, з метою обговорення механізмів перевірки кінцевих бенефіціарних власників, Держфінмоніторинг відвідали регіональний менеджер компанії «OpenOwnership» та експерт проєкту «Open Government Partnership» з оцінювання «Партнерства «Відкритий уряд».

11 червня 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь в онлайн семінарі на платформі Cisco Webex «Кіберзлочинність в домашніх умовах», організованому Офісом програми ОБСЄ в Нур-Султані (Республіка Казахстан) разом з міжнародними та національними експертами.

У період 8 – 10 вересня 2020 року представник Держфінмоніторингу взяв участь в онлайн-тренінгу на тему: «Основи та сучасні ефективні методи протидії легалізації доходів від злочинної діяльності», організованому Академією правоохоронних органів при Генеральній прокуратурі Республіки Казахстан.

30 вересня 2020 року представники Держфінмоніторингу на платформі Zoom взяли участь в другому навчальному модулі Національного демократичного інституту з питань рівності між чоловіками та жінками.

29 липня 2020 року представник Держфінмоніторингу взяв участь у вебінарі на тему: «Боротьба із фінансовим шахрайством через ефективні механізми перехоплення грошей», організованому INTERPOL.

6 жовтня 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь в робочій зустрічі з координатором програм Турецького агентства зі співробітництва та координації в Україні.

16 жовтня представники Держфінмоніторингу взяли участь у відеоконференції у рамках Програми Світового банку щодо грошових переказів і платежів.

У період 19 – 20 жовтня 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь в онлайн семінарі Офісу з питань боротьби з кіберзлочинністю Ради Європи на тему: «Онлайн шахрайство, доходи від злочину та порядок інформування».

У період 2 – 6 листопада 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь у пілотному регіональному електронному навчанні Глобального фонду протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму: дотримання міжнародних вимог та вимог ЄС щодо 8-ї Рекомендації FATF.

У період 16 – 19 листопада 2020 року представник Держфінмоніторингу взяв участь у 4-й Всесвітній конференції з питань кримінальних фінансів та криптовалют, організованій Базельським інститутом, EUROPOL, INTERPOL.

6 листопада 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь у віртуальному круглому столі «Принципи адміністративного права у відносинах між особою та органами публічної влади», організованому Офісом Ради Європи в Україні.

У період 26 – 27 листопада 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь в онлайн нараді з експертами Глобального форуму Організації з економічного співробітництва та розвитку стосовно обговорення питань до Анкети Другого раунду огляду щодо обміну інформацією за запитами.

3 грудня 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь у віртуальному засіданні Міжнародної робочої групи фінансових розвідок у Ризі (Республіка Латвія).

У період 14 – 15 грудня 2020 року представники Держфінмоніторингу взяли участь в онлайн тренінгу з питань цифрової дипломатії, організованому Центром європейської перспективи.

9.2. Обмін інформацією з іноземними підрозділами фінансової розвідки

Держфінмоніторинг забезпечує взаємодію та інформаційний обмін з компетентними органами іноземних держав і міжнародними організаціями, діяльність яких спрямована на ПВК/ФТ.

За 2020 рік Держфінмоніторинг, на забезпечення взаємодії та інформаційного обміну з компетентними органами іноземних держав і міжнародними організаціями, співпрацював зі 91 ПФР.

Протягом 2020 року Держфінмоніторингом направлено 328 запитів до 59 ПФР іноземних держав та отримано 367 відповідей на запити від 55 ПФР іноземних держав. Також, Держфінмоніторингом було отримано 338 запитів від 53 іноземних ПФР та надано 410 відповідей до 55 ПФР іноземних держав (рис 9.4).

Рис. 9.4

У 2020 році Держфінмоніторингом найбільш активний обмін інформацією, в частині направлення запитів, здійснювався з:

- ➔ ПФР Чехії (відправлено 31 запит);
- ➔ ПФР Польщі (відправлено 25 запитів);
- ➔ ПФР Латвії (відправлено 24 запити);
- ➔ ПФР Швейцарії (відправлено 22 запити),
- ➔ ПФР Кіпру (відправлено 20 запитів).

Також, у 2020 році найбільшу кількість запитів Держфінмоніторингом отримано від:

- ➔ ПФР Латвії (отримано 66 запитів);
- ➔ ПФР Польщі (отримано 34 запити);
- ➔ ПФР Словаччини (отримано 22 запити);
- ➔ ПФР Люксембургу (отримано 20 запитів);
- ➔ ПФР Литви (отримано 20 запитів).

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ У 2021 РОЦІ

Стратегічна ціль 1

Проведення аналізу фінансових операцій, співпраця, взаємодія та інформаційний обмін з правоохоронними та іншими державними органами

Шляхи реалізації:

Проведення аналізу (операційного і стратегічного) інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, що може бути пов'язана з підозрою у ВК/ФТ

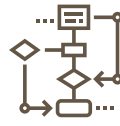

Запобігання вчиненню терористичних актів та терористичної діяльності шляхом своєчасного виявлення та ефективного блокування джерел їхнього фінансування

Надання правоохоронним/розвідувальним органам узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів та співпраця з державними регуляторами

Стратегічна ціль 2

Дослідження методів та фінансових схем ВК/ФТ

Шляхи реалізації:

Здійснення дослідження методів та фінансових схем ВК/ФТ та доведення їх до відома учасників системи ПВК/ФТ

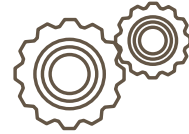

Виявлення фактів фінансування діяльності терористичних організацій, контрабандних операцій, каналів нелегальної міграції, незаконного переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, товарів, коштів, дорогоцінних металів та каміння, що можуть бути пов'язані з ВК/ФТ

Виявлення фактів приховування чи маскуванню незаконного походження доходів, визначення джерел їх походження, місцезнаходження і переміщення, напрямів використання

Стратегічна ціль 3

Удосконалення міжвідомчої взаємодії між органами державної влади – учасниками національної системи фінансового моніторингу та надання методологічної, методичної та іншої допомоги СПФМ

Шляхи реалізації:

Координація забезпечення реалізації Плану дій щодо удосконалення національної системи ПВК/ФТ за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL, підготовка та представлення Третього Звіту про прогрес

Проведення на постійній основі засідань Ради з питань ПВК/ФТ (постанова КМУ №613 від 08.09.2016) та робочих груп з розгляду проблемних питань СПФМ

Забезпечення впровадження комплексної адміністративної звітності у сфері ПВК/ФТ

Формування змін до переліку осіб, які пов'язані з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, забезпечення його оновлення та доведення до відома суб'єктів фінансового моніторингу

Опрацювання та погодження проєктів нормативно-правових актів СДФМ з питань ПВК/ФТ

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ У 2021 РОЦІ

Стратегічна ціль 4

Забезпечення функціонування та розвитку ІСФМ

Шляхи реалізації:

Модернізація єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

Забезпечення функціонування єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

Стратегічна ціль 5

Участь в міжнародному співробітництві

Шляхи реалізації:

Забезпечення ефективного співробітництва з міжнародними організаціями та установами

Організація міжнародних навчальних заходів та обміну досвідом

Укладання міжнародних договорів міжвідомчого характеру з ПФР іноземних країн

ДОДАТКИ

Додаток А

Перелік прийнятих у 2020 році нормативно-правових актів, розроблених Держфінмоніторингом

Укази Президента України

- 1 Указ Президента України від 07.07.2020 № 269/2020 «Про вихід України з Угоди про створення Ради керівників підрозділів фінансової розвідки держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав».
- 2 Указ Президента України від 28.11.2020 № 523/2020 «Про День працівника системи фінансового моніторингу».

Постанови Кабінету Міністрів України

- 1 Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 622 «Про затвердження Порядку формування переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції».
- 2 Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 627 «Деякі питання єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».
- 3 Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 653 «Про внесення змін до Положення про Державну службу фінансового моніторингу України».
- 4 Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 654 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 411 і від 16 вересня 2015 р. № 708».
- 5 Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 677 «Про затвердження Порядку формування переліку держав (юрисдикцій), що не виконують чи неналежним чином виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення».
- 6 Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 05.08.2020 № 690 «Про затвердження Порядку збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, інших державних органів, що беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, схвалення та оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами».
- 7 Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 692 «Про затвердження Порядку формування та оприлюднення комплексної адміністративної звітності у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».
- 8 Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 777 «Про затвердження Порядку організації та координації роботи з перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу».
- 9 Постанова Кабінету Міністрів України від 09.09.2020 № 850 «Деякі питання організації фінансового моніторингу».
- 10 Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 968 «Про затвердження Порядку надання державними органами, державними реєстраторами на запит суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта».

Накази Міністерства фінансів України, якими керується у своїй діяльності Держфінмоніторинг

- 1 Наказ Міністерства фінансів України від 06.07.2020 № 401 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства фінансів України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 23 липня 2020 р. за № 692/34975.
- 2 Наказ Міністерства фінансів України від 06.07.2020 № 402 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення посадовими особами Державної служби фінансового моніторингу України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 21 липня 2020 р. за № 686/34969.
- 3 Наказ Міністерства фінансів України від 16.09.2020 № 562 «Про затвердження Порядку відшкодування та Розміру фактичних витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, розпорядником якої є Державна служба фінансового моніторингу України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 листопада 2020 р. за № 1136/35419.
- 4 Наказ Міністерства фінансів України від 05.10.2020 № 597 «Про затвердження Порядку надання Державною службою фінансового моніторингу України Національному банку України інформації для підвищення ефективності здійснення нагляду за додержанням суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2020 р. за № 1037/35320.
- 5 Наказ Міністерства фінансів України від 27.10.2020 № 637 «Про затвердження Порядку погодження з Державною службою фінансового моніторингу України суб'єктами первинного фінансового моніторингу строків подання запитуваної інформації», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 28 грудня 2020 р. за № 1298/35581.

Спільні акти Міністерства фінансів України

- 1 Наказ Міністерства фінансів України та Міністерства юстиції України від 31.07.2020 № 462/2602/5 «Про затвердження Порядку обміну інформацією між Державною службою фінансового моніторингу України і Міністерством юстиції України для підвищення ефективності здійснення нагляду за додержанням суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 серпня 2020 р. за № 794/35077.
- 2 Наказ Міністерства фінансів України та Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України від 11.08.2020 № 492/1521 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства фінансів України і Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 19 червня 2015 року № 575/625», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 18 вересня 2020 р. за № 909/35192.
- 3 Наказ Міністерства фінансів України від 11.08.2020 № 494 та рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11.08.2020 № 444 «Про затвердження Порядку обміну інформацією між Державною службою фінансового моніторингу України і Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку для підвищення ефективності здійснення нагляду за додержанням суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29 вересня 2020 р. за № 948/35231.
- 4 Наказ Міністерства фінансів України та Міністерства цифрової трансформації України від 01.09.2020 № 541/127 «Про затвердження Порядку обміну інформацією між Державною службою фінансового моніторингу України і Міністерством цифрової трансформації України для підвищення ефективності здійснення нагляду за додержанням суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 вересня 2020 р. за № 906/35189.

Додаток Б Перелік скорочень

FATF – Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей

MONEYVAL – Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму

АРМА – Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів

Базовий Закон – Закон України від 06.12.2019 № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»

ВК/ФТ – легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення

ВНУП – визначені нефінансові установи та професії

Держфінмоніторинг – Державна служба фінансового моніторингу України

ДБР – Державне бюро розслідувань

ДФС – Державна фіскальна служба України

ЄДР – Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань

ЄС – Європейський Союз

ІСФМ – Єдина інформаційна система у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

КБВ – кінцевий (-и) бенефіціарний (-и) власник (-и) (контролер (-и))

МВС – Міністерство внутрішніх справ України

МЗС – Міністерство закордонних справ України

Мінфін – Міністерство фінансів України

Мінцифри – Міністерство цифрової трансформації України

Мін'юст – Міністерство юстиції України

НАБУ – Національне антикорупційне бюро України

НБУ – Національний банк України

НКЦПФР – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку

НОР – Національна оцінка ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму

НПУ – Національна поліція України

ОБСЄ – Організація з безпеки та співробітництва в Європі

ОГП – Офіс Генерального прокурора

ПВК/ФТ – запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

ПФР – підрозділ фінансової розвідки

СБУ – Служба безпеки України

СДФМ – суб'єкт (-и) державного фінансового моніторингу

СЗР – Служба зовнішньої розвідки України

СПФМ – суб'єкт (-и) первинного фінансового моніторингу

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ
УКРАЇНИ**

вул. Білоруська, 24
м. Київ, 04050, Україна

**THE STATE FINANCIAL
MONITORING SERVICE
OF UKRAINE**

24, Biloruska st.,
Kyiv, 04050, Ukraine
tel: (+38044) 594 16 01
fax: (+38044) 594 16 00

Офіційна електронна адреса:
e-mail: office@fiu.gov.ua

Офіційний вебсайт: <https://fiu.gov.ua>

Держфінмоніторинг у соціальних мережах:

Facebook – <https://bit.ly/3tuFsCX>

Twitter – <https://bit.ly/3rhibCu>

LinkedIn – <https://bit.ly/3pNuiXm>

Telegram – <https://bit.ly/3jaSYH1>

YouTube – <https://bit.ly/2LeQv1H>

Google Мій бізнес та Google Maps – <https://bit.ly/36CSW5u>